Projekty specjalne

Jego Ekscelencja*
Garland F. Byers, Jr., J.D., D.D.‡
Biskup dla Narodów, z apostolskiego posłannictwa

Matthias Gerung, upadek Babilonu i Jeździec na białym koniu (Ap 18,9–24; 19,11–21), iluminacja w Biblii Ottheinricha, ok. 1530–1532. Bawarska Biblioteka Państwowa, Monachium (Cgm 8010, fol. 302v).

Domena publiczna.

„A nie spółkujcie z uczynkami niepożytecznemi ciemności, ale je raczej strofujcie."

Ef 5,11 (Biblia Gdańska)

Od tej samej chwili, w której Chrystus dał apostołom posłannictwo i wysłał ich na świat, aby głosili Ewangelię wszystkim narodom,[1] Kościół toczy z pełnym zaangażowaniem walkę duchową z siłami ciemności, zarówno w sferach duchowych,[2] jak i fizycznie na całej ziemi.[3] Walka ta przybierała niekiedy różne formy, takie jak: (1) używanie przez nieprzyjaciela prawa jako broni;[4,5] (2) fałszywi prorocy, którzy głosili nową ewangelię, a nie tę, którą dał nam nasz Pan Jezus Chrystus;[6] (3) fałszywe nauki, herezje i bluźnierstwa wszelkiego rodzaju;[7] (4) prześladowanie wierzących aż do śmierci i męczeństwa;[8] (5) normalizowanie grzechu subtelnymi środkami i podstępem, przybranymi w formę rozrywki i starannie obmyślonymi tak, by trafiały do mas;[9] (6) rozpraszanie wierzących błahostkami przy jednoczesnym atakowaniu wszystkiego, co przyzwoite i święte;[10] (7) bałwochwalstwo i oddawanie czci władcom;[11] (8) przelewanie niewinnej krwi;[12] (9) rozlew krwi zamieniony w widowisko;[13] (10) ucisk ubogich i chciwość;[14] (11) niewolnictwo i handel ludźmi;[15] (12) okultyzm, czary i wróżbiarstwo;[16] (13) tyrania i władcy stojący ponad prawem;[17] (14) zepsucie wewnątrz Kościoła;[18] (15) schizma i podział ciała;[19] (16) odstępstwo pod presją;[20] i inne sprawy, zbyt liczne, by je tu wymieniać, które dotykały Kościół i utrudniały przekazywanie Ewangelii.[21]

Projekty specjalne biskupa prowadzą to dzieło dalej, aż po dzień dzisiejszy. Każdy projekt podejmuje sprawę, która zdaniem biskupa wymaga szczególnej uwagi Kościoła[22] w tym momencie dziejów.[23] Niektóre pisma, uporządkowane i umieszczone w ramach danego projektu na tej stronie internetowej, są skierowane wyłącznie do Kościoła lub Kościołów w Dziesięciu królestwach.[24] Inne pisma są skierowane bezpośrednio do różnych urzędników, korporacji, instytucji i/lub innych osób, których dotyczy sprawa danego Projektu specjalnego.[25] Pismo skierowane czy to do osób trzecich spoza Kościoła, czy do samych Kościołów, można znaleźć w dziale Projekty specjalne albo w dziale lub działach pism poświęconych tym z Dziesięciu królestw, których sprawa dotyczy.

Zgodnie z praktyką biskupa wszystkie pisma są numerowane kolejno według daty ich powstania.[26] Każde pismo opiera się na źródłach, a jego autorytety są cytowane w pełni.[27]

Projekty

„Prawo jest bronią króla”

Jak prawo zostaje obrócone w broń przeciwko Kościołowi i wiernym.

Globalistyczny plan panowania nad światem

Jeden porządek światowy i odpowiedź Kościoła.

Przypisy

1

„...Dana mi jest wszelka moc na niebie i na ziemi. Idąc tedy, nauczajcie wszystkie narody, chrzcząc je w imię Ojca, i Syna, i Ducha Świętego; Ucząc je przestrzegać wszystkiego, com wam przykazał. A oto Jam jest z wami po wszystkie dni, aż do skończenia świata. Amen.” Mt 28,18–20 (Biblia Gdańska). „...Idąc na wszystek świat, każcie Ewangieliję wszystkiemu stworzeniu.” Mk 16,15 (Biblia Gdańska). „...Takci napisano, i tak musiał Chrystus cierpieć, i trzeciego dnia zmartwychwstać; I aby była kazana w imieniu jego pokuta i odpuszczenie grzechów między wszystkimi narody, począwszy od Jeruzalemu.” Łk 24,46–47 (Biblia Gdańska). „...Pokój wam; jako mię posłał Ojciec, tak i ja was posyłam.” J 20,21 (Biblia Gdańska). „Ale przyjmiecie moc Ducha Świętego, który przyjdzie na was; i będziecie mi świadkami i w Jeruzalemie, i we wszystkiej Judzkiej ziemi, i w Samaryi, aż do ostatniego kraju ziemi.” Dz 1,8 (Biblia Gdańska). „I będzie kazana ta Ewangielija królestwa po wszystkim świecie, na świadectwo wszystkim narodom. A tedyć przyjdzie koniec.” Mt 24,14 (Biblia Gdańska). „A oni wyszedłszy kazali wszędy, a Pan im pomagał, i słowa ich potwierdzał przez cuda, które czynili.” Mk 16,20 (Biblia Gdańska). „Jakoż też będą kazać, jeźliby nie byli posłani? Jako napisano: O jako śliczne są nogi tych, którzy opowiadają pokój, tych, którzy opowiadają dobre rzeczy.” Rz 10,15 (Biblia Gdańska).

Wczesny Kościół

„Apostołowie głosili nam Ewangelię od Pana Jezusa Chrystusa; Jezus Chrystus [uczynił to] od Boga. Chrystus więc został posłany przez Boga, a apostołowie przez Chrystusa. Oba te ustanowienia dokonały się zatem w należytym porządku, zgodnie z wolą Bożą. Otrzymawszy więc polecenia i będąc w pełni upewnieni przez zmartwychwstanie Pana naszego Jezusa Chrystusa oraz utwierdzeni w słowie Bożym, z pełną pewnością Ducha Świętego, wyruszyli, głosząc, że przybliżyło się królestwo Boże.” Klemens Rzymski, *Pierwszy list do Koryntian*, rozdz. 42, w: *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts i James Donaldson, t. 1 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885) (przetłumaczone z angielskiego, ANF 1).

2

„Obleczcie się w zupełną zbroję Bożą, abyście mogli stać przeciwko zasadzkom dyjabelskim. Albowiem nie mamy boju przeciwko krwi i ciału, ale przeciwko księstwom, przeciwko zwierzchnościom, przeciwko dzierżawcom świata ciemności wieku tego, przeciwko duchownym złościom, które są wysoko. A przetoż weźmijcie zupełną zbroję Bożą, abyście mogli dać odpór w dzień zły, a wszystko wykonawszy, ostać się.” Ef 6,11–13 (Biblia Gdańska).

„Albowiem w ciele chodząc, nie według ciała walczymy, (Albowiem broń żołnierstwa naszego nie jest cielesna, ale z Boga jest, mocna ku zburzeniu miejsc obronnych.) Burząc rady i wszelaką wysokość, wynoszącą się przeciwko znajomości Bożej, i podbijając wszelaką myśl pod posłuszeństwo Chrystusowe…" 2 Kor 10,3–5 (Biblia Gdańska). „Albowiem przezeń stworzone są wszystkie rzeczy, które są na niebie i na ziemi, widzialne i niewidzialne, bądź trony, bądź państwa, bądź księstwa, bądź zwierzchności, wszystko przezeń i dla niego stworzone jest…" Kol 1,16 (Biblia Gdańska). „Oto Ja was posyłam jako owce między wilki; bądźcież tedy roztropnymi jako węże, a szczerymi jako gołębice," Mt 10,16 (Biblia Gdańska). „Bojuj on dobry bój wiary…" 1 Tm 6,12 (Biblia Gdańska). „Przetoż ty cierp złe, jako dobry żołnierz Jezusa Chrystusa. Żaden, który żołnierkę służy, nie wikle się sprawami tego żywota, aby się temu, od którego za żołnierza przyjęty jest, podobał." 2 Tm 2,3–4 (Biblia Gdańska). „Lecz Michał Archanioł, gdy się z dyjabłem rozpierając wadził o ciało Mojżeszowe, nie śmiał podnieść przeciwko niemu sądu bluźnierczego, ale rzekł: Niech cię Pan zgromi." Jud 9 (Biblia Gdańska). „Znam człowieka w Chrystusie przed czternastoma laty, (jeźli się to działo w ciele, nie wiem, jeźli oprócz ciała, nie wiem, Bóg wie), który zachwycony był aż do trzeciego nieba. A znam takiego człowieka, (Jeźli się to działo w ciele, jeźli oprócz ciała, nie wiem, Bóg wie). Iż był zachwycony do raju i słyszał niewypowiedziane słowa, których człowiekowi nie godzi się mówić." 2 Kor 12,2–4 (Biblia Gdańska). (Ukazuje to, że świat duchowy i sfery niebieskie mają wiele wymiarów.) „A iżbym się zacnością objawienia nader nie wynosił…" 2 Kor 12,7 (Biblia Gdańska). „Oto Pana, Boga twego, są niebiosa, i niebiosa niebios, ziemia i wszystko co na niej." Pwt 10,14 (Biblia Gdańska). „(Aczci wprawdzie, izali Bóg będzie mieszkał na ziemi? Oto niebiosa, i nieba niebios, nie mogą cię ogarnąć; jakoż daleko mniej ten dom, którym zbudował.)" 1 Krl 8,27 (Biblia Gdańska). „Ty, Panie! sam, ty sam, tyś uczynił niebo, nieba niebios, i wszystko wojsko ich…" Ne 9,6 (Biblia Gdańska). „Chwalcie go niebiosa nad niebiosami, i wody, które są nad niebem." Ps 148,4 (Biblia Gdańska). „Ale to, że wstąpił, cóż jest, jedno iż pierwej był zstąpił do najniższych stron ziemi? A który zstąpił, ten jest, który i wstąpił wysoko nad wszystkie niebiosa, aby napełnił wszystko." Ef 4,9–10 (Biblia Gdańska). „Błogosławiony niech będzie Bóg i Ojciec Pana naszego Jezusa Chrystusa, który nas ubłogosławił wszelkiem błogosławieństwem duchownem w niebieskich rzeczach w Chrystusie…" Ef 1,3 (Biblia Gdańska). „Której dokazał w Chrystusie, gdy go wzbudził od umarłych i posadził na prawicy swojej na niebiesiech, Wysoko nad wszystkie księstwa i zwierzchności, i mocy, i państwa, i nad wszelkie imię, które się mianuje, nie tylko w tym wieku, ale i w przyszłym…" Ef 1,20–21 (Biblia Gdańska). „Przetoż mając najwyższego kapłana wielkiego, który przeniknął niebiosa, Jezusa, Syna Bożego, trzymajmyż się tego wyznania." Hbr 4,14 (Biblia Gdańska).

Wczesny Kościół

„Starajcie się więc często gromadzić, aby dziękować Bogu i głosić Jego chwałę. Gdy bowiem często zbieracie się w tym samym miejscu, moce szatana zostają zniszczone…" Ignacy Antiocheński, *List do Efezjan*, rozdz. 13, w: *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts i James Donaldson, t. 1 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885) (przetłumaczone z angielskiego, ANF 1).

3

„Tedy rzekł Pan do szatana: Skąd idziesz? I odpowiedział szatan Panu, i rzekł: Okrążałem ziemię, i przechadzałem się po niej." Hi 1,7 (Biblia Gdańska). „Wszedłszy tedy szatan od oblicza Pańskiego, zaraził Ijoba wrzodem złym od stopy nogi jego aż do wierzchu głowy jego;" Hi 2,7 (Biblia Gdańska). „Ale szatan powstał przeciw Izraelowi a pobudził Dawida, aby policzył Izraela." 1 Krn 21,1 (Biblia Gdańska). „Zatem mi okazał Jesuego, kapłana

najwyższego, stojącego przed Aniołem Pańskim, i szatana stojącego po prawicy jego, aby mu się sprzeciwił." Za 3,1 (Biblia Gdańska). „Tedy wstawszy rano sługa męża Bożego, wyszedł, a oto wojsko otoczyło miasto, i konie, i wozy. I rzekł sługa jego do niego: Ach panie mój! Cóż mamy czynić? A on odpowiedział: Nie bój się; bo więcej ich z nami, niż z nimi. Modlił się tedy Elizeusz, i rzekł: O Panie, otwórz proszę oczy jego, żeby widział. I otworzył Pan oczy sługi onego, i ujrzał, a oto góra pełna koni, i wozy ogniste około Elizeusza." 2 Krl 6,15–17 (Biblia Gdańska). „Tedy Nabuchodonozor pełen będąc popędliwości, tak, że się kształt twarzy jego odmienił przeciw Sadrachowi, Mesachowi i Abednegowi, odpowiadając rozkazał piec rozpalić siedm kroć bardziej, niżeli był zwyczaj rozpalać go, A mężom co mocniejszym, którzy byli w wojsku jego, rozkazał, aby związawszy Sadracha, Mesacha i Abednega, wrzucili do pieca ogniem pałającego. Tedy onych mężów związano w płaszczach ich, w ubraniach ich i w czapkach ich i w szatach ich, a wrzucono ich w pośrodek pieca ogniem pałającego. A iż rozkazanie królewskie przynaglało, a piec bardzo był rozpalony, dlatego onych mężów, którzy wrzucili Sadracha, Mesacha i Abednega, zadusił płomień ogniowy. Ale ci trzej mężowie, Sadrach, Mesach i Abednego, wpadli w pośród pieca ogniem pałającego związani. Tedy król Nabuchodonozor zdumiał się i powstał prędko, a mówiąc rzekł hetmanom swoim: Izaliśmy nie trzech mężów związanych wrzucili w pośród ognia? którzy odpowiadając rzekli królowi: Prawda, królu! A on odpowiadając rzekł: Oto Ja widzę czterech mężów rozwiązanych przechodzących się w pośrodku ognia, a niemasz żadnego naruszenia przy nich, a osoba czwartego podobna jest Synowi Bożemu." Dn 3,19–25 (Biblia Gdańska). „Tedy król rozkazał, aby przywiedziono Danijela, i wrzucono go do dołu lwiego; a król mówiąc rzekł do Danijela: Bóg twój, któremu ty ustawicznie służysz, ten cię wybawi. Tedy przyniesiono kamień jeden, i położono go na dziurze onego dołu, i zapieczętował go król sygnetem swoim, i sygnetami książąt swoich, aby nie był odmieniony dekret wydany przeciwko Danijelowi. Potem odszedł król na pałac swój, i przenocował nic nie jadłszy, i nic nie przypuścił przed się, coby go uweselić mogło, tak, że i sen jego odstąpił od niego. Tedy król wstawszy bardzo rano na świtaniu z kwapieniem poszedł do dołu lwiego; A gdy się przybliżył do dołu, zawołał na Danijela głosem żałośnym, a mówiąc król rzekł do Danijela: Danijelu, sługo Boga żywego! Bóg twój, któremu ty ustawicznie służysz, mógłże cię wybawić ode lwów? Tedy Danijel do króla rzekł: Królu, żyj na wieki! Bóg mój posłał Anioła swego, który zamknął paszczękę lwom, aby mi nie zaszkodziły, dlatego, że się przed nim znalazła niewinność we mnie; owszem, ani przed tobą, królu! nicem złego nie uczynił." Dn 6,16–22 (Biblia Gdańska). „I rzekł do mnie: Nie bój się Danijelu! bo od pierwszego dnia, jakoś przyłożył serce twoje ku wyrozumieniu i trapiłeś się Bogiem twoim, wysłuchane są słowa twoje, a jam przyszedł dla słów twoich. Lecz książę królestwa Perskiego sprzeciwiał mi się przez dwadzieścia dni i jeden, aż oto Michał, jeden z przedniejszych książąt, przyszedł mi na pomoc; przetożem ja tam został przy królach Perskich." Dn 10,12–13 (Biblia Gdańska). „I wstąpił szatan w Judasza, którego zwano Iszkaryjotem, który był z liczby dwunastu." Łk 22,3 (Biblia Gdańska). „I stało się, gdyśmy szli na modlitwę, iż niektóra dzieweczka, co miała ducha wieszczego, zabieżała nam, a ta wielki zysk panom swoim przynosiła, wróżąc. Ta chodząc za Pawłem i za nami, wołała mówiąc: Ci ludzie sługami są Boga najwyższego, którzy nam opowiadają drogę zbawienia. A to czyniła przez wiele dni; ale Paweł bolejąc nad tem i obróciwszy się, rzekł onemu duchowi: Rozkazuję ci w imieniu Jezusa Chrystusa, abyś wyszedł od niej. I wyszedł onejże godziny. A widząc panowie jej, iż zginęła nadzieja zysku ich, pojmawszy Pawła i Sylę, ciągnęli je na rynek przed urząd, A stawiwszy je przed hetmany, rzekli: Ci ludzie czynią zamieszanie w mieście naszem, będąc Żydami: I opowiadają zwyczaje, których się nam nie godzi przyjmować ani zachowywać, ponieważ jesteśmy Rzymianie. I powstało pospólstwo przeciwko nim, a hetmani rozdarłszy szaty ich, kazali je siec rózgami." Dz 16,16–22 (Biblia Gdańska). „Trzeźwymi bądźcie, czujcie;

albowiem przeciwnik wasz dyjabeł, jako lew ryczący obchodzi, szukając kogo by pożarł...” 1 P 5,8 (Biblia Gdańska). „I stała się bitwa na niebie. Michał i Aniołowie jego potykali się z smokiem, smok się też potykał i aniołowie jego. Ale nie przemogli, ani miejsce ich dalej znalezione jest na niebie. I zrzucony jest smok wielki, wąż on starodawny, którego zowią dyjabłem i szatanem, który zwodzi wszystek okrąg świata; zrzucony jest na ziemię i aniołowie jego z nim są zrzuceni. I słyszałem głos wielki mówiący na niebie: Terazci się stało zbawienie i moc, i królestwo Boga naszego, i zwierzchność Chrystusa jego, iż zrzucony jest oskarżyciel braci naszych, który na nich skarżył przed obliczności Boga naszego we dnie i w nocy. Ale go oni zwyciężyli przez krew Baranka i przez słowa świadectwa swego, a nie umiłowali duszy swojej aż do śmierci. Przetoż rozweselcie się nieba! i wy, którzy mieszkacie na nich. Biada mieszkającym na ziemi i na morzu! iż zstąpił dyjabeł do was, mając wielki gniew, wiedząc, iż krótki czas ma.” Ap 12,7–12 (Biblia Gdańska). „I rozgniewał się smok na niewiastę, i poszedł, aby walczył z drugimi z nasienia jej, którzy zachowują przykazania Boże i mają świadectwo Jezusa Chrystusa. I stanąłem na piasku morskim.” Ap 12,17 (Biblia Gdańska). „Dano jej też walczyć z świętymi i zwyciężać ich. I dana jej moc nad wszelkiem pokoleniem i językiem, i narodem.” Ap 13,7 (Biblia Gdańska).

4

„Izali z tobą towarzyszy stolica nieprawości tych, którzy stanowią krzywdę miasto prawa? Którzy się zbierają przeciwko duszy sprawiedliwego, a krew niewinną potępiają?” Ps 94,20–21 (Biblia Gdańska). „Biada tym, którzy stanowią prawa niesprawiedliwe! i pisarzom, którzy ucisk na innych spisują! Aby odpychali ubogiego od sądu, a wydzierali sprawiedliwość ubogich ludu mego; aby wdowy były korzyścią ich, a sierotki łupem ich.” Iz 10,1–2 (Biblia Gdańska). „Tedy rozkazał Farao wszystkiemu ludowi swemu, mówiąc: Każdego syna, który się urodzi, w rzekę go wrzućcie, a każdą córkę żywo zachowajcie.” Wj 1,22 (Biblia Gdańska). „Bo był rzekł Haman do króla Aswerusa: Jest lud niektóry rozproszony i rozsypany między ludem po wszystkich krainach królestwa twego, którego prawa różne są od praw wszystkich narodów, a praw królewskich nie przestrzegają; przetoż nie jest pożyteczno królowi, zaniechać ich. Jeźli się tedy królowi zda, niech będzie napisano, aby byli wytraceni. A ja dziesięć tysięcy talentów srebra odważę do rąk przełożonych nad tą pracą, aby je odnieśli do skarbu królewskiego.” Est 3,8–9 (Biblia Gdańska). „I rozesłano listy przez posłów do wszystkich krain królewskich, aby wygładzono, wymordowano, i wytracono wszystkich Żydów, od młodego aż do starca, dziatki i niewiasty, dnia jednego, trzynastego dnia miesiąca dwunastego, (ten jest miesiąc Adar.) a korzyść ich aby rozchwycono.” Est 3,13 (Biblia Gdańska). „A woźny wołał wielkim głosem: Wam się opowiada, ludziom, narodom, i językom; Skoro usłyszycie głos trąby, piszczałki, lutni, skrzypiec, harfy, symfonału, i wszelakiego instrumentu muzyki, upadnijcie a kłaniajcie się obrazowi złotemu, który wystawił król Nabuchodonozor; A ktoby nie upadł i nie pokłonił się, tejże godziny wrzucony będzie w pośród pieca ogniem pałającego.” Dn 3,4–6 (Biblia Gdańska). „Tedy książęta i starostowie szukali, aby znaleźli przyczynę przeciwko Danijelowi z strony królestwa; wszakże żadnej przyczyny ani wady znaleść nie mogli, ponieważ on był wiernym, ani żadna wina ani wada nie znajdowała się w nim. Przetoż rzekli oni mężowie: Nie znajdziemy przeciwko temu Danijelowi żadnej przyczyny, chyba żebyśmy co znaleźli przeciwko niemu w zakonie Boga jego. Tedy oni książęta i starostowie zgromadzili się do króla, i tak mu rzekli: Daryjuszu królu, żyj na wieki! Uradzili wszyscy książęta królestwa, przełożeni i starostowie, urzędnicy i hetmani, aby postanowiony był dekret królewski, i stwierdzony wyrok, aby każdy, któryby do trzydziestu dni o cokolwiek prosił którego boga albo człowieka oprócz ciebie, królu! był wrzucony do dołu lwiego.” Dn 6,4–7 (Biblia Gdańska). „Odpowiedzieli mu Żydowie: Myć zakon mamy i według zakonu naszego ma umrzeć; bo się czynił

Synem Bożym." J 19,7 (Biblia Gdańska). „Ale aby się to więcej nie rozsławiało między ludźmi, zagroźmy im srodze, aby więcej w tem imieniu żadnemu człowiekowi nie mówili. A zawoławszy ich, zakazali im, aby koniecznie nie mówili, ani uczyli w imieniu Jezusowem." Dz 4,17–18 (Biblia Gdańska). „A nie znalazłszy ich, ciągnęli Jazona i niektórych braci do przełożonych miasta, wołając: Oto ci, którzy wszystek świat wzruszyli i tu też przyszli; Które przyjął Jazon; a ci wszyscy czynią przeciwko dekretom cesarskim, powiadając, iż jest inszy król, Jezus." Dz 17,6–7 (Biblia Gdańska). „Albowiem – czego nigdy przedtem nie bywało – ród pobożnych cierpi teraz prześladowanie, ścigany w Azji nowymi dekretami. Bezwstydni donosiciele i pożądający cudzego mienia, korzystając ze sposobności, jaką dają dekrety, jawnie dopuszczają się rabunku dniem i nocą, łupiąc tych, którzy nie są winni żadnej krzywdy." Melito z Sardes, cytowany przez Euzebiusza, *Historia kościelna* 4.26.5, przeł. Arthur Cushman McGiffert, w: *Nicene and Post-Nicene Fathers*, seria 2, t. 1, red. Philip Schaff i Henry Wace (New York: Christian Literature Publishing, 1890) (przetłumaczone z angielskiego, NPNF2 1). „Jaka jest podstawa tego wyroku? Dlaczego ukarałeś tego człowieka, który nie jest cudzołożnikiem ani rozpustnikiem, ani mordercą, ani złodziejem, ani rabusiem, ani nie został skazany za żadną zbrodnię, lecz jedynie wyznał, że nazywa się imieniem chrześcijanina?" Justyn Męczennik, *Druga apologia*, rozdz. 2, w: *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts i James Donaldson, t. 1 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885) (przetłumaczone z angielskiego, ANF 1). „Zakazuje się ich szukać jako niewinnych, a nakazuje się ich karać jako winnych." Tertulian, *Apologetyk*, rozdz. 2, przeł. S. Thelwall, w: *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts i James Donaldson, t. 3 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885) (przetłumaczone z angielskiego, ANF 3).

5

Poniższe odnośniki ukazują, kiedy prawo jest używane w słusznym celu: dla ochrony niewinnego życia, przed kradzieżą mienia i innymi aktami bezprawia, które krzywdzą innych ludzi albo wywołują niestabilność i brak bezpieczeństwa w życiu obywateli. Należy to przeciwstawić sytuacjom, w których prawo jest używane jako broń przeciwko ludowi, aby tuczyć klasę rządzącą kosztem obywateli, aby uciskać obywateli i odbierać im prawa dane przez Boga, i aby doprowadzić do całkowitego zniewolenia obywateli dla korzyści nielicznych, którzy boga tego świata nazywają panem („...W których bóg świata tego oślepił zmysły, to jest w niewiernych..." 2 Kor 4,4 (Biblia Gdańska)). „Albowiem przełożoni nie są na postrach dobrym uczynkom, ale złym. A chcesz się nie bać zwierzchności, czyń, co jest dobrego, a będziesz miał pochwałę od niej; Bożym bowiem jest sługą tobie ku dobremu. Ale jeźli uczynisz, co jest złego, bój się; boć nie darmo miecz nosi, gdyż jest sługą Bożym, mszczącym się w gniewie nad czyniącym, co jest złego." Rz 13,3–4 (Biblia Gdańska). „Bądźcież tedy poddani wszelkiemu ludzkiemu urzędowi dla Pana, bądź królowi, jako najwyższemu, Bądź przełożonym, jako od niego posłanym ku pomście źle czyniących, a ku chwale dobrze czyniących." 1 P 2,13–14 (Biblia Gdańska). „Napominam tedy, aby przed wszystkiemi rzeczami czynione były prośby, modlitwy, przyczyny i dziękowania za wszystkich ludzi; Za królów i za wszystkich w przełożeństwie będących, abyśmy cichy i spokojny żywot wiedli we wszelkiej pobożności i uczciwości." 1 Tm 2,1–2 (Biblia Gdańska). „Sędzie i urzędniki postanowisz sobie we wszystkich bramach twoich, które Pan, Bóg twój, da tobie w każdem pokoleniu twojem, aby sądzili lud sądem sprawiedliwym. Nie będziesz podwracał sądu, ani będziesz miał względu na osobę, i daru brać nie będziesz; albowiem dar zaślepia oczy mądrych, a podwraca słowa sprawiedliwych. Sprawiedliwości, sprawiedliwości naśladować będziesz, abyś żył, i posiadł ziemię, którą Pan, Bóg twój, dawa tobie." Pwt 16,18–20 (Biblia Gdańska).

„Władza ziemska została więc ustanowiona przez Boga dla dobra narodów, a nie przez diabła, który nigdy nie zaznaje spoczynku, a nawet nie lubi patrzeć, jak choćby narody postępują w sposób spokojny, aby w bojaźni przed władzą ludzką ludzie nie pożerali się nawzajem jak ryby, lecz by przez ustanowienie praw powściągali nadmiar niegodziwości wśród narodów." Ireneusz z Lyonu, *Przeciw herezjom* 5.24.2, przeł. Alexander Roberts i William Rambaut, w: *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts i James Donaldson, t. 1 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885) (przetłumaczone z angielskiego, ANF 1). „Męstwo bowiem, które na wojnie broni ojczyzny przed barbarzyńcami albo w domu broni słabych lub towarzyszy przed rabusiami, pełne jest sprawiedliwości..." Ambroży z Mediolanu, *O obowiązkach duchownych* 1.27.129, przeł. H. de Romestin, w: *Nicene and Post-Nicene Fathers*, seria 2, t. 10, red. Philip Schaff i Henry Wace (New York: Christian Literature Publishing, 1896) (przetłumaczone z angielskiego, NPNF2 10).

6

„A strzeżcie się fałszywych proroków, którzy przychodzą do was w odzieniu owczem, ale wewnątrz są wilcy drapieżni." Mt 7,15 (Biblia Gdańska). „I wiele fałszywych proroków powstanie, i zwiodą wielu." Mt 24,11 (Biblia Gdańska). „Albowiem powstaną fałszywi Chrystusowie, i fałszywi prorocy, i czynić będą znamiona wielkie i cuda, tak iżby zwiedli (by można) i wybrane." Mt 24,24 (Biblia Gdańska). „Dziwuję się, iż tak prędko dacie się przenosić od tego, który was powołał ku łasce Chrystusowej, do inszej Ewangielii; Która nie jest inszą; tylko niektórzy są, co was turbują i chcą wywrócić Ewangieliję Chrystusową. Ale choćbyśmy i my, albo Anioł z nieba opowiadał wam Ewangieliję mimo tę, którąśmy wam opowiadali, niech będzie przeklęty." Ga 1,6–8 (Biblia Gdańska). „Bo gdyby kto przyszedł, co by inszego Jezusa opowiadał, któregośmy nie opowiadali; albo gdybyście innego ducha wzięli, któregoście nie wzięli, albo inszą Ewangieliję, którejście nie przyjęli, dobrze byście go znosili." 2 Kor 11,4 (Biblia Gdańska). „Albowiem takowi fałszywi Apostołowie są robotnicy zdradliwi, którzy się przemieniają w Apostoły Chrystusowe. A nie dziw: bo i szatan sam przemienia się w Anioła światłości. Nie wielka tedy, jeźli też słudzy jego przemieniają się, jakoby byli sługami sprawiedliwości, których koniec będzie podług uczynków ich." 2 Kor 11,13–15 (Biblia Gdańska). „Boć ja to wiem, że po odejściu mojem wnijdą między was wilcy okrutni, którzy trzodzie folgować nie będą. A z was samych powstaną mężowie, mówiący rzeczy przewrotne, aby za sobą pociągnęli uczniów." Dz 20,29–30 (Biblia Gdańska). „Byli też i fałszywi prorocy między ludem, jako i między wami będą fałszywi nauczyciele, którzy z sobą wprowadzą kacerstwa zatracenia i Pana, który ich kupił, zaprzą się, sami na się przywodząc prędkie zginienie." 2 P 2,1 (Biblia Gdańska). „Najmilsi! nie każdemu duchowi wierzcie; ale doświadczajcie duchów, jeźli z Boga są. Bo wiele fałszywych proroków wyszło na świat." 1 J 4,1 (Biblia Gdańska). „Albowiem przyjdzie czas, gdy zdrowej nauki nie ścierpią, ale według swoich pożądliwości zgromadzą sobie sami nauczycieli, mając świerzbiące uszy, A odwrócą uszy od prawdy, a ku baśniom je obrócą." 2 Tm 4,3–4 (Biblia Gdańska). „Znam uczynki twoje i pracę twoję, i cierpliwość twoję, a iż nie możesz cierpieć złych i doświadczyłeś tych, którzy się mienią być Apostołami, a nie są, i znalazłeś ich, że są kłamcami..." Ap 2,2 (Biblia Gdańska).

„Lecz nie każdy, kto mówi w Duchu, jest prorokiem, a tylko ten, kto trzyma się dróg Pańskich. Po ich drogach więc poznany zostanie fałszywy prorok i prorok." *Didache*, rozdz. 11, w: *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander

Roberts i James Donaldson, t. 7 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1886) (przetłumaczone z angielskiego, ANF 7).

7

„A Duch jawnie mówi, iż w ostateczne czasy odstaną niektórzy od wiary, słuchając duchów zwodzących i nauk dyjabelskich, W obłudzie kłamstwo mówiących i piętnowane mających sumienie swoje…" 1 Tm 4,1–2 (Biblia Gdańska). „Człowieka heretyka po pierwszem i wtórem napominaniu strzeż się, Wiedząc, iż takowy jest wywrócony i grzeszy, będąc sam własnym sądem swoim osądzony." Tt 3,10–11 (Biblia Gdańska). „A proszę was, bracia! abyście upatrywali tych, którzy czynią rozerwania i zgorszenia przeciwko tej nauce, którejście się wy nauczyli; i chrońcie się ich. Albowiem takowi Panu naszemu Jezusowi Chrystusowi nie służą, ale własnemu brzuchowi swemu, a przez łagodną mowę i pochlebstwo serca prostych zwodzą." Rz 16,17–18 (Biblia Gdańska). „Najmilsi! Wszelką pilność czyniąc, abym wam pisał o społecznem zbawieniu, musiałem wam pisać, napominając, iżbyście bojowali o wiarę raz świętym podaną." Jud 3 (Biblia Gdańska). „Dlatego powiadam wam: Wszelki grzech i bluźnierstwo ludziom odpuszczone będzie; ale bluźnierstwo przeciwko Duchowi Świętemu nie będzie odpuszczone ludziom." Mt 12,31 (Biblia Gdańska). „I dane jej są usta, mówiące wielkie rzeczy i bluźnierstwa; dana jej też jest moc, aby władzę miała przez czterdzieści i dwa miesiące. I otworzyła usta swoje ku bluźnierstwu przeciwko Bogu, aby bluźniła imię jego i przybytek jego, i tych, którzy mieszkają na niebie." Ap 13,5–6 (Biblia Gdańska). „Ja więc, a raczej nie ja, lecz miłość Jezusa Chrystusa, proszę was, abyście używali tylko chrześcijańskiego pokarmu, a powstrzymywali się od ziela innego rodzaju; mam na myśli herezję. Ci bowiem, [którzy są jej oddani,] mieszają Jezusa Chrystusa z własną trucizną, mówiąc rzeczy niegodne wiary, jak ci, którzy podają śmiertelny napój w słodkim winie, a kto o tym nie wie, chciwie go przyjmuje, ze zgubną przyjemnością prowadzącą go do własnej śmierci." Ignacy Antiocheński, *List do Trallejczyków*, rozdz. 6, w: *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts i James Donaldson, t. 1 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885) (przetłumaczone z angielskiego, ANF 1).

Wczesny Kościół

„Błąd bowiem nigdy nie jest przedstawiany w swej nagiej szpetocie, aby, zostawszy w ten sposób obnażony, nie został od razu wykryty." Ireneusz z Lyonu, *Przeciw herezjom* 1, przedmowa, par. 2, przeł. Alexander Roberts i William Rambaut, w: *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts i James Donaldson, t. 1 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885) (przetłumaczone z angielskiego, ANF 1).

8

„Błogosławieni, którzy cierpią prześladowanie dla sprawiedliwości; albowiem ich jest królestwo niebieskie. Błogosławieni jesteście, gdy wam złorzeczyć będą, i prześladować was, i mówić wszystko złe przeciwko wam, kłamając dla mnie. Radujcie się, i weselcie się; albowiem zapłata wasza obfita jest w niebiesiech; tak bowiem prześladowali proroki, którzy byli przed wami." Mt 5,10–12 (Biblia Gdańska). „I będziecie w nienawiści u wszystkich dla imienia mego; ale kto wytrwa do końca, ten będzie zbawion." Mt 10,22 (Biblia Gdańska). „Wspomnijcie na słowo, którem ja wam powiedział: Nie jest sługa większy nad pana swego. Jeźlić mię prześladowali, i was prześladować będą; jeźli słowa moje zachowywali, i wasze zachowywać będą." J 15,20 (Biblia Gdańska). „Wyłączać was będą z bóżnic; owszem przyjdzie godzina, że wszelki, który was zabije, będzie mniemał, że

Bogu posługę czyni." J 16,2 (Biblia Gdańska). „I kamionowali Szczepana modlącego się i mówiącego: Panie Jezu! przyjmij ducha mojego! A klęknąwszy na kolana, zawołał głosem wielkim: Panie! nie poczytaj im tego za grzech! A to rzekłszy, zasnął." Dz 7,59–60 (Biblia Gdańska). „A pod onże czas, udał się na to Herod król, aby trapił niektóre ze zboru. I zabił Jakóba, brata Janowego, mieczem." Dz 12,1–2 (Biblia Gdańska). „Drudzy zasię pośmiewisk i biczowania doświadczyli, nadto i związek i więzienia. Byli kamionowani, piłą przecierani, kuszeni, mieczem zabijani, chodzili w owczych i kozich skórach; byli w niedostatku, w ucisku, w niewczasach..." Hbr 11,36–37 (Biblia Gdańska). „Aleć i wszyscy, którzy chcą pobożnie żyć w Chrystusie Jezusie, prześladowani będą." 2 Tm 3,12 (Biblia Gdańska). „Nic się nie bój tego, co masz cierpieć. Oto wrzuci dyjabeł niektórych z was do więzienia, abyście byli doświadczeni; i będziecie mieli ucisk przez dziesięć dni. Bądź wierny aż do śmierci, a dam ci koronę żywota." Ap 2,10 (Biblia Gdańska). „A gdy otworzył piątą pieczęć, widziałem pod ołtarzem dusze pobitych dla słowa Bożego i dla świadectwa, które wydawali..." Ap 6,9 (Biblia Gdańska). „Ale go oni zwyciężyli przez krew Baranka i przez słowa świadectwa swego, a nie umiłowali duszy swojej aż do śmierci." Ap 12,11 (Biblia Gdańska). „...Precz z chrześcijanami, do lwa!" Tertulian, *Apologetyk*, rozdz. 40, przeł. S. Thelwall, w: *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts i James Donaldson, t. 3 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885) (przetłumaczone z angielskiego, ANF 3). „Im częściej nas kosicie, tym bardziej rośniemy w liczbę; krew chrześcijan jest nasieniem." Tertulian, *Apologetyk*, rozdz. 50, przeł. S. Thelwall, w: *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts i James Donaldson, t. 3 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885) (przetłumaczone z angielskiego, ANF 3).

9

„A wąż był chytrzejszy nad wszystkie zwierzęta polne, które był uczynił Pan Bóg; ten rzekł do niewiasty: Także to, że wam Bóg rzekł: Nie będziecie jedli z każdego drzewa sadu tego?" Rdz 3,1 (Biblia Gdańska). „Lecz boję się, by snać jako wąż oszukał Ewę chytrością swoją, tak też skażone myśli wasze nie odpadły od prostoty onej, która jest w Chrystusie." 2 Kor 11,3 (Biblia Gdańska). „A nie dziw: bo i szatan sam przemienia się w Anioła światłości." 2 Kor 11,14 (Biblia Gdańska). „A wstawszy bardzo rano nazajutrz, ofiarowali całopalenia, i przywiedli ofiary spokojne; i siadł lud, aby jadł i pił, i wstali grać." Wj 32,6 (Biblia Gdańska). „Nie bądźcież tedy bałwochwalcami jako niektórzy z nich, tak jako napisano: Siadł lud, aby jadł i pił, i wstali grać." 1 Kor 10,7 (Biblia Gdańska). „Potem gdy mieszkał Izrael w Syttim, począł lud cudzołożyć z córkami Moabskiemi, Które wzywały ludu ku ofiarom bogów swoich; a jedząc lud kłaniał się bogom ich." Lb 25,1–2 (Biblia Gdańska). „Ale mam nieco przeciwko tobie, iż tam masz tych, którzy trzymają naukę Balaamową, który uczył Balaka, aby wrzucił zgorszenie przed syny Izraelskie, żeby jedli rzeczy bałwanom ofiarowane i wszeteczeństwo płodzili." Ap 2,14 (Biblia Gdańska). „Gdy tedy obchodzono dzień narodzenia Herodowego, tańcowała córka Herodyjady w pośrodku gości, i podobała się Herodowi. Skąd pod przysięgą obiecał jej dać, czegobykolwiek żądała. A ona przedtem będąc naprawiona od matki swojej, rzekła: Daj mi tu na misie głowę Jana Chrzciciela. I zasmucił się król; ale dla przysięgi i dla spółsiedzących kazał jej dać. A posławszy kata, ściął Jana w więzieniu." Mt 14,6–10 (Biblia Gdańska). „...zostały ustanowione całkowicie ze względu na diabła..." Tertulian, *O widowiskach, czyli De spectaculis*, rozdz. 24, przeł. S. Thelwall, w: *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts i James Donaldson, t. 3 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885) (przetłumaczone z angielskiego, ANF 3). „Z początku teatr był właściwie świątynią Wenus..." „Te dwa złe duchy, jako patroni pijaństwa i rozpusty, są ze sobą w zaprzysiężonym przymierzu." Tertulian, *De spectaculis*, rozdz. 10, przeł. S. Thelwall, w: *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts i James Donaldson, t. 3 (Buffalo, NY:

Christian Literature Publishing, 1885) (przetłumaczone z angielskiego, ANF 3). „...właściwe mieszkanie bezwstydu...", gdzie „nic nie cieszy się poważaniem prócz tego, co gdzie indziej jest niesławne". Tertulian, *De spectaculis*, rozdz. 17, przeł. S. Thelwall, w: *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts i James Donaldson, t. 3 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885) (przetłumaczone z angielskiego, ANF 3). „Porywały mnie też widowiska teatralne, pełne obrazów moich nieszczęść i podsycające mój ogień. Dlaczego człowiek lubi doznawać smutku, oglądając żałosne i tragiczne sceny, których sam w żadnym razie nie chciałby cierpieć?" Augustyn, *Wyznania* 3.2.2, przeł. J. G. Pilkington, w: *Nicene and Post-Nicene Fathers*, seria 1, t. 1, red. Philip Schaff (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1886) (przetłumaczone z angielskiego, NPNF1 1). „... niektórzy ludzie nas opuścili i porzucili nas dla widowiska wyścigów konnych..." „...jako jeniec diabła zostałeś zawleczony na to widowisko?" „...diabeł dręczy tę trzodę..." Jan Chryzostom, *Przeciw cyrkom i teatrowi* (*Contra ludos et theatra*), przeł. Mark Vermes (2012), przekazane do domeny publicznej, The Tertullian Project, tertullian.org (przetłumaczone z angielskiego). Na synodzie w Elwirze „postanowiono, że aktorzy mogą zostać ochrzczeni, ale tylko pod warunkiem porzucenia tego sposobu życia", a na synodzie w Arles (314) „theatrici i agitatores (aktorzy i woźnice w igrzyskach) zostali ogłoszeni ekskomunikowanymi". Herbert Thurston, „Theatre", w: *The Catholic Encyclopedia*, t. 14 (New York: Robert Appleton Company, 1912) (przetłumaczone z angielskiego). „Siła filmu polega na tym, że przemawia on za pomocą żywych i konkretnych obrazów." „Są one okazjami do grzechu; uwodzą młodych ludzi na drogi zła, gloryfikując namiętności." „...aby film nie był już szkołą zepsucia." Pius XI, *Vigilanti Cura*, encyklika o filmie, 29 czerwca 1936 r. (Watykan: Libreria Editrice Vaticana), vatican.va (przetłumaczone z angielskiego).

10

Oczy Piotra zwrócone na Chrystusa, a potem na burzę

„A odpowiadając mu Piotr rzekł: Panie! Jeźliżeś ty jest, każ mi przyjść do ciebie po wodzie. A on rzekł: Pójdź! A Piotr, wystąpiwszy z łodzi, szedł po wodzie, aby przyszedł do Jezusa; Ale widząc wiatr gwałtowny, zląkł się; a gdy począł tonąć, zakrzyknął, mówiąc: Panie, ratuj mię! A Jezus zaraz wyciągnąwszy rękę, uchwycił go i rzekł mu: O małowierny! przeczżeś wątpił?" Mt 14,28–31 (Biblia Gdańska). „Przetoż i my, mając tak wielki około siebie leżący obłok świadków, złożywszy wszelaki ciężar i grzech, który nas snadnie obstępuje, przez cierpliwość bieżmy w zawodzie, który nam jest wystawiony; Patrząc na Jezusa, wodza i dokończyciela wiary, który dla wystawionej sobie radości, podjął krzyż, wzgardziwszy sromotę, i usiadł na prawicy stolicy Bożej." Hbr 12,1–2 (Biblia Gdańska).

Paweł o światowości i o krzyżu

„Albowiem wiele ich chodzi, o którychem wam często powiadał, a teraz i z płaczem mówię, iż są nieprzyjaciołmi krzyża Chrystusowego; Których koniec jest zatracenie, których Bóg jest brzuch, a chwała w hańbie ich, którzy się o rzeczy ziemskie starają." Flp 3,18–19 (Biblia Gdańska). „Bracia! jać o sobie nie rozumiem, żebym już uchwycił. Ale jedno czynię, że tego, co za mną jest, zapamiętywając, a do tego się, co przede mną jest, spiesząc, bieżę do kresu ku zakładowi powołania onego Bożego, które jest z góry w Chrystusie Jezusie." Flp 3,13–14 (Biblia Gdańska). „Ale ja, nie daj Boże, abym się miał chlubić, tylko w krzyżu Pana naszego Jezusa Chrystusa, przez którego mi jest świat ukrzyżowany, a ja światu." Ga 6,14 (Biblia Gdańska). „Albowiem nie osądziłem za rzecz potrzebną, co inszego

umieć między wami, tylko Jezusa Chrystusa, i to onego ukrzyżowanego." 1 Kor 2,2 (Biblia Gdańska). „A tak jeźliście powstali z Chrystusem, tego, co jest w górze, szukajcie, gdzie Chrystus na prawicy Bożej siedzi; O tem, co jest w górze, myślcie, nie o tem, co jest na ziemi." Kol 3,1–2 (Biblia Gdańska). „A nie przypodobywajcie się temu światu, ale się przemieńcie przez odnowienie umysłu waszego na to, abyście doświadczyli, która jest wola Boża dobra, przyjemna i doskonała." Rz 12,2 (Biblia Gdańska). „Gdy nie patrzymy na rzeczy widzialne, ale na niewidzialne; albowiem rzeczy widzialne są doczesne, ale niewidzialne są wieczne." 2 Kor 4,18 (Biblia Gdańska). „Albowiem Demas mię opuścił, umiłowawszy ten świat..." 2 Tm 4,10 (Biblia Gdańska). „Żaden, który żołnierkę służy, nie wikle się sprawami tego żywota, aby się temu, od którego za żołnierza przyjęty jest, podobał." 2 Tm 2,4 (Biblia Gdańska). „Albowiem zamysły jego nie są nam tajne." 2 Kor 2,11 (Biblia Gdańska).

Jan i Jakub o miłości świata

„Nie miłujcie świata, ani tych rzeczy, które są na świecie; jeźli kto miłuje świat, nie masz w nim miłości ojcowskiej. Albowiem wszystko, co jest na świecie, jako pożądliwość ciała i pożądliwość oczu, i pycha żywota, toć nie jest z Ojca, ale jest z świata. Światci przemija i pożądliwość jego; ale kto czyni wolę Bożą, trwa na wieki." 1 J 2,15–17 (Biblia Gdańska). „Cudzołożnicy i cudzołożnice! nie wiecież, iż przyjaźń świata jest nieprzyjaźnią Bożą? Przetoż, ktobykolwiek chciał być przyjacielem tego świata, staje się nieprzyjacielem Bożym." Jk 4,4 (Biblia Gdańska).

Ostrzeżenia Chrystusa

„...Idź ode mnie, szatanie! jesteś mi zgorszeniem; albowiem nie pojmujesz tego, co jest Bożego, ale co jest ludzkiego." Mt 16,23 (Biblia Gdańska). „Nie skarbcie sobie skarbów na ziemi, gdzie mól i rdza psuje, i gdzie złodzieje podkopywują i kradną; Ale sobie skarbcie skarby w niebie, gdzie ani mól ani rdza psuje, i gdzie złodzieje nie podkopywują, ani kradną. Albowiem gdzie jest skarb wasz, tam jest i serce wasze." Mt 6,19–21 (Biblia Gdańska). „Nikt nie może dwom panom służyć, gdyż albo jednego będzie miał w nienawiści, a drugiego będzie miłował; albo jednego trzymać się będzie, a drugim pogardzi; nie możecie Bogu służyć i mamonie." Mt 6,24 (Biblia Gdańska). „Ale szukajcie naprzód królestwa Bożego, i sprawiedliwości jego, a to wszystko będzie wam przydano." Mt 6,33 (Biblia Gdańska). „A między ciernie posiany, ten jest, który słucha słowa; ale pieczołowanie świata tego i omamienie bogactw zadusza słowo, i staje się bez pożytku." Mt 13,22 (Biblia Gdańska). „A które padło między ciernie, ci są, którzy słuchają słowa: ale odszedłszy, od pieczołowania i bogactw, i rozkoszy żywota bywają zaduszeni, i nie przynoszą pożytku." Łk 8,14 (Biblia Gdańska). „A strzeżcie się, aby snać nie były obciążone serca wasze obżarstwem i opilstwem i pieczołowaniem o ten żywot, a nagle by na was przyszedł ten dzień." Łk 21,34 (Biblia Gdańska). „...Marto, Marto! troszczysz się i kłopoczesz się około wielu rzeczy; Aleć jednego potrzeba. Lecz Maryja dobrą cząstkę obrała, która od niej odjęta nie będzie." Łk 10,41–42 (Biblia Gdańska). „Albowiem jako za dni onych przed potopem jedli, i pili, i ożeniali się i za mąż wydawali, aż do onego dnia, którego wszedł Noe do korabia, I nie spostrzegli się, aż przyszedł potop i zabrał wszystkie: tak będzie i przyjście Syna człowieczego." Mt 24,38–39 (Biblia Gdańska). „...Żaden, który by przyłożył rękę swoję do pługa, a oglądałby się nazad, nie jest sposobny do królestwa Bożego." Łk 9,62 (Biblia Gdańska). „I poczęli się wszyscy jednostajnie wymawiać. Pierwszy mu rzekł: Kupiłem wieś, i muszę iść, a oglądać ją, proszę cię, miej mię za wymówionego. A drugi rzekł: Kupiłem pięć jarzm wołów, i idę, abym ich doświadczył: proszę cię, miej mię za wymówionego. A drugi rzekł: Żonęm pojął, a dlatego przyjść nie mogę." Łk 14,18–20 (Biblia Gdańska). „Pamiętajcie na żonę

Lotową.” Łk 17,32 (Biblia Gdańska). „I obejrzała się żona jego idąc za nim, a obróciła się w słup solny.” Rdz 19,26 (Biblia Gdańska). „...Takżeście nie mogli przez jednę godzinę czuć ze mną? Czujcież, a módlcie się, abyście nie weszli w pokuszenie; duchci jest ochotny, ale ciało mdłe.” Mt 26,40–41 (Biblia Gdańska). „Przeto nie śpijmy jako i insi, ale czujmy i bądźmy trzeźwymi.” 1 Tes 5,6 (Biblia Gdańska).

Rozproszeni, gdy nieprzyjaciel uderzał

„A gdy ludzie zasnęli, przyszedł nieprzyjaciel jego, i nasiał kąkolu między pszenicą, i odszedł.” Mt 13,25 (Biblia Gdańska). „I stało się po roku tego czasu, gdy zwykli królowie wyjeżdżać na wojnę, posłał Dawid Joaba, i sługi swoje z nim, i wszystkiego Izraela, aby pustoszyli syny Ammonowe. I oblegli Rabbę, a Dawid został w Jeruzalemie. I stało się przed wieczorem, gdy wstał Dawid z łoża swego, a przechadzał się po dachu domu królewskiego, że ujrzał z dachu niewiastę, myjącą się; a ta niewiasta była bardzo piękna na wejrzeniu.” 2 Sm 11,1–2 (Biblia Gdańska). „Tedy go uśpiła na łonie swojem, a przyzwawszy niektórego człowieka, dała ogolić siedem kędzierzy głowy jego; potem go jęła drażnić, gdy odeszła moc jego od niego,” Sdz 16,19 (Biblia Gdańska). „Balsazar król uczynił ucztę wielką na tysiąc książąt swoich, i przed onym tysiącem pił wino. A gdy pił wino Balsazar, rozkazał przynieść naczynie złote i srebrne, które był zabrał Nabuchodonozor, ojciec jego, z kościoła Jeruzalemskiego, aby pili z niego król i książęta jego, żony jego, i założnice jego. Tedy przyniesiono naczynia złote, które byli zabrali z kościoła domu Bożego, który był w Jeruzalemie, i pili z nich król i książęta jego, żony jego, i założnice jego; A pijąc wino chwalili bogi złote i srebrne, miedziane, żelazne, drewniane, i kamienne. Tejże godziny wyszły palce ręki człowieczej, które pisały przeciwko świecznikowi na ścianie pałacu królewskiego, a król widział część ręki, która pisała.” Dn 5,1–5 (Biblia Gdańska). „Tejże nocy zabity jest Balsazar, król Chaldejski.” Dn 5,30 (Biblia Gdańska). „Izali wam jest czas, abyście mieszkali w domach waszych listwowanych, a dom ten aby pusty stał? Teraz tedy tak mówi Pan zastępów: Uważajcież, jako się wam powodzi; Siejecie wiele, a mało zbieracie; jecie, ale się nie nasycacie; pijecie, ale nie ugaszacie pragnienia; obłóczycie się, ale się nikt nie może zagrzać, a ten, co sobie zapłatę zgromadza, zgromadza ją do worka dziurawego.” Ag 1,4–6 (Biblia Gdańska). „A lud pospolity, który był między nimi, chciwością wielką zjęty odwracał się; i płakali też synowie Izraelscy, mówiąc: Któż nas nakarmi mięsem? Wspominamy sobie na ryby, któreśmy jadali w Egipcie darmo, na ogórki, i na melony, i na łuczek, i na cebulę, i na czosnek. A teraz dusza nasza wywiędła nic inszego nie mając, oprócz tej manny, przed oczyma swemi.” Lb 11,4–6 (Biblia Gdańska). „A to dla wprowadzonych fałszywych braci, którzy się wkradli, aby wyszpiegowali wolność naszę, którą mamy w Chrystusie Jezusie, aby nas w niewolę podbili...” Ga 2,4 (Biblia Gdańska). „Albowiem wkradli się niektórzy ludzie, dawno już przedtem naznaczeni na to potępienie, niepobożni, którzy łaskę Boga naszego obracają w rozpustę i samego się Boga i panującego Pana naszego, Jezusa Chrystusa zapierają.” Jud 4 (Biblia Gdańska).

Wzrok utkwiony w celu

„Odwróć oczy moje, aby nie patrzały na marność; na drodze twojej ożyw mię.” Ps 119,37 (Biblia Gdańska). „Oczy twoje niechaj na dobre rzeczy patrzą, a powieki twoje niech drogę przed tobą prostują.” Prz 4,25 (Biblia Gdańska).

Wczesny Kościół

„Nie chodzę już teraz do cyrku, aby oglądać psa goniącego zająca; lecz jeśli przypadkiem przechodzę obok takiej gonitwy na polach, może mnie ona odciągnąć nawet od jakiejś poważnej myśli... Jakże to się dzieje, że gdy siedzę w domu, jaszczurka łowiąca muchy albo pająk oplątujący je, gdy wpadają w jego sieci, często przykuwa moją uwagę?... wtedy nasze modlitwy bywają często przez to przerywane i zakłócane..." Augustyn, *Wyznania* 10.35.57, przeł. J. G. Pilkington, w: *Nicene and Post-Nicene Fathers*, seria 1, t. 1, red. Philip Schaff (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1886) (przetłumaczone z angielskiego, NPNF1 1).

11

„Nie będziesz miął bogów innych przede mną. Nie czyń sobie obrazu rytego, ani żadnego podobieństwa rzeczy tych, które są na niebie wzgórę, i które na ziemi nisko, i które są w wodach pod ziemią. Nie będziesz się im kłaniał, ani im będziesz służył; bom Ja Pan Bóg twój, Bóg zawistny w miłości, nawiedzający nieprawości ojców nad syny w trzeciem i w czwartem pokoleniu tych, którzy mię nienawidzą..." Wj 20,3–5 (Biblia Gdańska). „Odpowiedzieli Sadrach, Mesach i Abednego, i rzekli do króla: O Nabuchodonozorze! my się nie frasujemy o to, cobyśmy mieli odpowiedzieć; Bo oto lubo Bóg nasz, którego my chwalimy, (który mocen jest wyrwać nas z pieca ogniem pałającego, i z ręki twojej, o królu!) wyrwie nas, Lubo nie wyrwie, niech ci będzie wiadomo, o królu! że bogów twoich chwalić, i obrazowi złotemu, któryś wystawił, kłaniać się nie będziemy." Dn 3,16–18 (Biblia Gdańska). „A dnia pewnego Herod oblekłszy się w szatę królewską i siadłszy na stolicy, uczynił rzecz do nich. A lud wołał: Głos Boży a nie człowieczy. A zarazem uderzył go Anioł Pański, przeto, że nie dał chwały Bogu, a będąc roztoczony od robactwa, zdechł." Dz 12,21–23 (Biblia Gdańska). „I kłaniali się onemu smokowi, który dał moc bestyi; kłaniali się też bestyi, mówiąc: Któż podobny bestyi? Któż z nią walczyć może?" Ap 13,4 (Biblia Gdańska). „I dano jej, aby mogła dać ducha onemu obrazowi bestyi, żeby też mówił obraz tej bestyi i to sprawił, aby ci, którzy by się nie kłaniali obrazowi onej bestyi, byli pobici." Ap 13,15 (Biblia Gdańska). „Przetoż, najmilsi moi! uciekajcie przed bałwochwalstwem." 1 Kor 10,14 (Biblia Gdańska). „Dziateczki! strzeżcie się bałwanów. Amen." 1 J 5,21 (Biblia Gdańska). „Rzekli mu: Cesarski. Tedy im rzekł: Oddawajcież tedy, co jest cesarskiego, cesarzowi, a co jest Bożego, Bogu." Mt 22,21 (Biblia Gdańska). „Cóż złego jest w tym, by powiedzieć: Panie Cezarze, i złożyć ofiarę..." *Męczeństwo Polikarpa*, rozdz. 8, w: *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts i James Donaldson, t. 1 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885) (przetłumaczone z angielskiego, ANF 1). „Przysięgnij na szczęście Cezara; okaż skruchę i powiedz: Precz z ateistami." ... „Osiemdziesiąt sześć lat Mu służę, a On nigdy nie wyrządził mi żadnej krzywdy..." *Męczeństwo Polikarpa*, rozdz. 9, w: *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts i James Donaldson, t. 1 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885) (przetłumaczone z angielskiego, ANF 1).

Zapis rzymskiego namiestnika (starożytne źródło niechrześcijańskie)

„Tych, którzy zaprzeczali, że są lub byli chrześcijanami, gdy wzywali bogów słowami przeze mnie podyktowanymi, składali modlitwę z kadzidłem i winem przed twoim wizerunkiem, który kazałem w tym celu przynieść wraz z posągami bogów, a ponadto złorzeczyli Chrystusowi – do czego, jak mówią, nie można zmusić tych, którzy są prawdziwie chrześcijanami..." Pliniusz Młodszy, *Listy* 10.96, do cesarza Trajana (ok. 112 r. n.e.), przekład angielski opublikowany przez Jamesa J. O'Donnella, Georgetown University, faculty.georgetown.edu/jod/texts/pliny.html (tłumacz niewymieniony na stronie) (przetłumaczone z angielskiego).

12

„Kto wyleje krew człowieczą, przez człowieka krew jego wylana będzie: bo na wyobrażenie Boże uczynion jest człowiek." Rdz 9,6 (Biblia Gdańska). „Nie będziesz zabijał." Wj 20,13 (Biblia Gdańska). „Sześć jest rzeczy, których nienawidzi Pan, a siódma jest obrzydliwością duszy jego; Oczów wyniosłych, języka kłamliwego, i rąk wylewających krew niewinną..." Prz 6,16–17 (Biblia Gdańska). „Albowiem dyjabłom ofiarowali synów swoich, i córki swoje, I wylewali krew niewinną, krew synów swoich, i córek swoich, których ofiarowali bałwanom rytym Chananejskim, tak, że splugawiona była ziemia onem krwi rozlaniem." Ps 106,37–38 (Biblia Gdańska). „Przeto, że mię opuścili, a splugawili to miejsce, kadząc na niem bogom cudzym, których nie znali oni i ojcowie ich, i królowie Judzcy, i napełnili to miejsce krwią niewinnych; I pobudowali wyżyny Baalowi, aby palili synów swych ogniem na całopalenie Baalowi, czegom nie rozkazał, anim oto mówił, ani to wstąpiło na serce moje..." Jr 19,4–5 (Biblia Gdańska). „Ty zaiste w nocy masz nerki moje; okryłeś mię w żywocie matki mojej. Wysławiam cię dlatego, że się zdumiewam strasznym i dziwnym sprawom twoim, a dusza moja zna je wybornie. Nie zataiła się żadna kość moja przed tobą, chociażem był uczyniony w skrytości, i misternie złożony w niskościach ziemi. Niedoskonały płód ciała mego widziały oczy twoje; w księgi twoje wszystkie członki moje wpisane są, i dni, w których kształtowane były, gdy jeszcze żadnego z nich nie było." Ps 139,13–16 (Biblia Gdańska). „Pierwej niżelim cię utworzył w żywocie, znałem cię, a pierwej niżeliś wyszedł z żywota, poświęciłem cię, za proroka narodom dałem cię." Jr 1,5 (Biblia Gdańska). „...nie zamordujesz dziecka przez aborcję ani nie zabijesz tego, co zostało zrodzone..." *Didache*, rozdz. 2, w: *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts i James Donaldson, t. 7 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1886) (przetłumaczone z angielskiego, ANF 7). „Żenią się jak wszyscy [inni]; płodzą dzieci, lecz nie niszczą swego potomstwa." *List do Diogneta*, rozdz. 5, w: *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts i James Donaldson, t. 1 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885) (przetłumaczone z angielskiego, ANF 1). „A skoro mówimy, że kobiety, które zażywają środki, aby wywołać aborcję, popełniają morderstwo i będą musiały zdać Bogu sprawę z tej aborcji, na jakiej zasadzie mielibyśmy popełniać morderstwo?" Atenagoras z Aten, *Prośba za chrześcijanami*, rozdz. 35, przeł. B. P. Pratten, w: *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts i James Donaldson, t. 2 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885) (przetłumaczone z angielskiego, ANF 2).

13

„I stało się, gdy byli dobrej myśli, że rzekli: Zawołajcie Samsona, aby błaznował przed nami. A tak zawołano Samsona z domu więźniów, aby błaznował przed nimi; i postawili go między dwoma słupami." Sdz 16,25 (Biblia Gdańska). „Bo mam za to, iż Bóg nas ostatnich Apostołów wystawił jakoby na śmierć skazanych; albowiem staliśmy się dziwowiskiem światu, Aniołom i ludziom." 1 Kor 4,9 (Biblia Gdańska). „Wspomnijcie na dni pierwsze, w których będąc oświeceni, znosiliście wielki bój utrapienia, Lubo to, gdyście byli i urąganiem, i utrapieniem na podziw wystawieni lub też gdyście się stali uczestnikami tych, z którymi się tak obchodzono." Hbr 10,32–33 (Biblia Gdańska). „Honoriusz, który odziedziczył cesarstwo Europy, położył kres walkom gladiatorów, od dawna urządzanym w Rzymie. Sposobność do tego dała następująca okoliczność. Pewien człowiek imieniem Telemach obrał życie ascetyczne. Wyruszył ze Wschodu i z tego powodu udał się do Rzymu. Tam, gdy wystawiano ohydne widowisko, sam wszedł na stadion i zszedłszy na arenę, usiłował powstrzymać ludzi, którzy podnosili przeciw sobie broń. Widzowie rzezi oburzyli się i, natchnieni szaloną wściekłością demona, który rozkoszuje się tymi krwawymi czynami, ukamienowali rozjemcę. Gdy godny podziwu cesarz dowiedział się o tym, zaliczył Telemacha

w poczet zwycięskich męczenników i położył kres temu bezbożnemu widowisku." Teodoret, *Historia kościelna* 5.26, w: *Nicene and Post-Nicene Fathers*, seria 2, t. 3, red. Philip Schaff i Henry Wace (New York: Christian Literature Publishing, 1892) (przetłumaczone z angielskiego, NPNF2 3). „Gdy bowiem tylko ujrzał tę krew, zaraz wchłonął w siebie pewną dzikość; i nie odwrócił się, lecz utkwił wzrok, nieświadomie upijając się szaleństwem, i radował się występną walką, i upajał się krwawą rozrywką." Augustyn, *Wyznania* 6.8.13, przeł. J. G. Pilkington, w: *Nicene and Post-Nicene Fathers*, seria 1, t. 1, red. Philip Schaff (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1886) (przetłumaczone z angielskiego, NPNF1 1). „My zaś, uważając, że patrzeć na uśmiercanie człowieka to niemal to samo co go zabić, wyrzekliśmy się takich widowisk." Atenagoras z Aten, *Prośba za chrześcijanami*, rozdz. 35, przeł. B. P. Pratten, w: *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts i James Donaldson, t. 2 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885) (przetłumaczone z angielskiego, ANF 2).

14

„Tak mówi Pan: Dla trzech występków Izraelskich, owszem, dla czterech, nie przepuszczę mu, przeto, że sprawiedliwego za pieniądze sprzedawają, a ubogiego za parę trzewików; Którzy usiłują, aby na proch potarli głowy ubogich, a drogę pokornych podwracają; nadto syn i ojciec jego wchodzą do jednejże dziewki, aby splugawili imię świętobliwości mojej..." Am 2,6–7 (Biblia Gdańska). „Przetoż, iż uciskacie ubogiego, a brzemię zboża bierzecie od niego, domuweście wprawdzie z ciosanego kamienia nabudowali, ale nie będziecie w nich mieszkać; winnic rozkosznych nasadziliście, ale wina z nich pić nie będziecie. Bo wiem o wielkich przestępstwach waszych, i srogich grzechach waszych, że ciemiężycie sprawiedliwego, biorąc poczty, a ubogich sprawy w bramie podwracacie." Am 5,11–12 (Biblia Gdańska). „Kto ciemięży ubogiego, uwłacza stworzycielowi jego; ale go czci, kto ma litość nad ubogim." Prz 14,31 (Biblia Gdańska). „Nie odzieraj nędznego, przeto że nędzny jest; ani ubogiego w bramie uciskaj. Albowiem Pan się podejmie sprawy ich, i wydrze duszę tym, którzy im wydzierają." Prz 22,22–23 (Biblia Gdańska). „Pan przyjdzie na sąd przeciwko starszym ludu swego, i przeciwko książętom ich, a rzecze: Wyście spustoszyli winnicę moję, zdzierstwo z ubogiego w domach waszych. Przeczże trzecie lud mój, a oblicza ubogich bijecie? mówi Pan, Pan zastępów." Iz 3,14–15 (Biblia Gdańska). „Nuż teraz, bogacze! płaczcie, narzekając nad nędzami waszemi, które przyjdą. Bogactwo wasze zgniło, a szaty wasze mole zgryzły. Złoto wasze i srebro wasze pordzewiało, a rdza ich będzie na świadectwo przeciwko wam i pożre ciała wasze jako ogień; zgromadziliście skarb na ostatnie dni. Oto, zapłata robotników, którzy żęli krainy wasze, od was zatrzymana woła, a wołania żeńców weszły do uszów Pana zastępów." Jk 5,1–4 (Biblia Gdańska). „Bo którzy chcą bogatymi być, wpadają w pokuszenie i w sidło, i w wiele głupich i szkodliwych pożądliwości, które pogrążają ludzi na zatracenie i zginienie. Albowiem korzeń wszystkiego złego jest miłość pieniędzy, których niektórzy pragnąc, pobłądzili od wiary i poprzebijali się wieloma boleściami." 1 Tm 6,9–10 (Biblia Gdańska).

Wczesny Kościół

„Nie odwrócisz się od tego, kto jest w potrzebie, lecz będziesz dzielił wszystko ze swoim bratem..." *Didache*, rozdz. 4, w: *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts i James Donaldson, t. 7 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1886) (przetłumaczone z angielskiego, ANF 7). „Zamiast ziemi kupujcie więc dusze strapione, każdy według swej możności, i nawiedzajcie wdowy i sieroty, i nie zaniedbujcie ich; i wydawajcie swoje bogactwo i wszystkie swoje dobra, które otrzymaliście od Pana, na takie ziemie i domy. Na to bowiem Mistrz was wzbogacił, abyście pełnili dla Niego te posługi..." *Pasterz Hermasa*, Przypowieść 1, przeł. F. Crombie, w: *The Ante-Nicene*

Fathers, red. Alexander Roberts i James Donaldson, t. 2 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885) (przetłumaczone z angielskiego, ANF 2).

Dokumenty papieskie

„Pozbawić kogokolwiek należnej mu zapłaty jest wielką zbrodnią, która woła o pomstę gniewu Nieba." Leon XIII, *Rerum Novarum*, encyklika o kapitale i pracy, 15 maja 1891 r., nr 20 (Watykan: Libreria Editrice Vaticana), vatican.va (przetłumaczone z angielskiego). W tym samym punkcie encyklika potępia wszelkie próby „wywierania nacisku na ubogich i pozbawionych środków do życia dla zysku" i stwierdza, że czerpanie „zysku z potrzeby drugiego" „jest potępione przez wszystkie prawa, ludzkie i boskie". Tamże.

15

„Kto by ukradł człowieka a sprzedałby go, a znaleziony by był w ręku jego, śmiercią umrze." Wj 21,16 (Biblia Gdańska). „Jeźliby kto był znalezion, coby ukradł człowieka z braci swej, synów Izraelskich, a handlowałby nim, i sprzedał go, tedy umrze on złodziej, i odejmiesz złe z pośrodku siebie." Pwt 24,7 (Biblia Gdańska). „Wiedząc to, że sprawiedliwemu nie jest zakon postanowiony, ale niesprawiedliwym i niepoddanym, niepobożnym i grzesznikom, złośliwym i nieczystym, ojcomordercom i matkomordercom, mężobójcom, Wszetecznikom, samcołożnikom, ludokradcom, kłamcom, krzywoprzysiężcom, i jeźli co innego jest przeciwnego zdrowej nauce..." 1 Tm 1,9–10 (Biblia Gdańska). „Do tego i kupcy ziemscy płakać będą i narzekać nad niem, przeto iż towaru ich żaden więcej kupować nie będzie, Towaru złota i srebra, i kamienia drogiego, i pereł, i lnu cienkiego, i purpury, i jedwabiu, i szarłatu, i wszelkiego drzewa tyinowego, i wszelkiego naczynia słoniowego, i wszelkiego naczynia z drzewa najkosztowniejszego, i z miedzi, i z żelaza, i z marmuru, I cynamonu, i kadzenia, i maści, i kadzidła, i wina, i oliwy, i mąki czystej, i pszenicy, i bydła, i owiec, i koni, i wozów, i niewolników, i dusz ludzkich." Ap 18,11–13 (Biblia Gdańska). „Nie masz Żyda, ani Greka; nie masz niewolnika ani wolnego; nie masz mężczyzny i niewiasty; albowiem wszyscy wy jednym jesteście w Chrystusie Jezusie." Ga 3,28 (Biblia Gdańska). „Już nie jako sługę, ale więcej niż sługę, to jest brata miłego, zwłaszcza mnie, a jako daleko więcej tobie i według ciała, i w Panu." Flm 1,16 (Biblia Gdańska). „«Nabyłem sobie niewolników i niewolnice». Skazujesz na niewolę istoty ludzkie, których natura jest wolna i odznacza się wolną wolą. ... Za ile oboli wyceniłeś obraz Boży?" Grzegorz z Nyssy, *Homilie na Księgę Koheleta* 4, przeł. Andrew Maguire, Early Church Texts (earlychurchtexts.com) (przetłumaczone z angielskiego).

16

„Niech się między wami nie znajduje, któryby przewodził syna swego, albo córkę swoję przez ogień; także wieszczek, guślarz, i wróżek, i czarownik. I czarnoksiężnik, i ten, który ma sprawę z duchy złymi, i praktykarz, i wywiadujący się czego od umarłych. Albowiem jest obrzydliwością Panu każdy, któryby to czynił; bo dla tych obrzydliwości Pan, Bóg twój, wyrzuca te narody przed tobą." Pwt 18,10–12 (Biblia Gdańska). „Nie udawajcie się do czarowników, ani do wieszczków, ani od nich rady szukajcie, abyście się od nich nie splugawili; Jam Pan, Bóg wasz." Kpł 19,31 (Biblia Gdańska). „A tak jeźliby wam rzekli: Dowiadujcie się od czarowników i od wieszczków, którzy szepcą i markocą, rzeczcie: Izali się nie ma dowiadywać lud u Boga swego? azaż umarłych miasto żywych radzić się ma?" Iz 8,19 (Biblia Gdańska). „Tedy rzekł Saul do Samuela: Zgrzeszyłem, żem przestąpił rozkazanie Pańskie i słowa twoje, gdyżem się bał ludu, i usłuchałem głosu ich." 1 Sm 15,23 (Biblia Gdańska). „I wiele z tych,

którzy się naukami niepotrzebnemi parali, zniósłszy księgi, spalili je przed wszystkimi, a obrachowawszy cenę ich, znaleźli tego pięćdziesiąt tysięcy srebrników." Dz 19,19 (Biblia Gdańska). „A jawneć są uczynki ciała, które te są: Cudzołóstwo, wszeteczeństwo, nieczystość, rozpusta, Bałwochwalstwo, czary, nieprzyjaźni, swary, nienawiści, gniewy, spory, niesnaski, kacerstwa, Zazdrości, mężobójstwa, pijaństwa, biesiady, i tym podobne rzeczy, o których przepowiadam wam, jakom i przedtem powiedział, iż którzy takowe rzeczy czynią, królestwa Bożego nie odziedziczą." Ga 5,19–21 (Biblia Gdańska). „Lecz bojaźliwym i niewiernym, i obmierzłym, i mężobójcom, i wszetecznikom, i czarownikom, i bałwochwalcom, i wszystkim kłamcom część ich dana będzie w jeziorze gorejącem ogniem i siarką: Tać jest śmierć wtóra." Ap 21,8 (Biblia Gdańska). „Dziecko moje, nie zważaj na wróżby, gdyż prowadzi to do bałwochwalstwa; nie bądź też zaklinaczem ani astrologiem..." *Didache*, rozdz. 3, w: *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts i James Donaldson, t. 7 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1886) (przetłumaczone z angielskiego, ANF 7). „Ci, którzy należą do kapłaństwa lub do kleru, nie będą magami, zaklinaczami, matematykami ani astrologami; nie będą też sporządzać tak zwanych amuletów, które są kajdanami dla ich własnych dusz. A tych, którzy je noszą, nakazujemy wyrzucić z Kościoła." Synod w Laodycei, kanon 36, przeł. Henry R. Percival, w: *Nicene and Post-Nicene Fathers*, seria 2, t. 14, red. Philip Schaff i Henry Wace (New York: Christian Literature Publishing, 1900) (przetłumaczone z angielskiego, NPNF2 14).

Katechizm

„Wszystkie formy wróżbiarstwa należy odrzucić: odwoływanie się do szatana lub demonów, wywoływanie zmarłych albo inne praktyki, którym fałszywie przypisuje się moc «odsłaniania» przyszłości. Zasięganie rady w horoskopach, astrologia, czytanie z dłoni, tłumaczenie znaków i losów, zjawiska jasnowidzenia i odwoływanie się do mediów – wszystko to kryje w sobie pragnienie władzy nad czasem, nad historią i ostatecznie nad innymi ludźmi, a także chęć przejednania ukrytych mocy. Sprzeciwiają się one czci, szacunkowi i miłującej bojaźni, które jesteśmy winni jedynie Bogu." *Catechism of the Catholic Church*, wyd. 2 (Watykan: Libreria Editrice Vaticana, 1997), nr 2116 (przetłumaczone z angielskiego).

17

„Tedy się stało słowo Pańskie do Elijasza Tasbity, mówiąc: Wstań, idź przeciw Achabowi, królowi Izraelskiemu, który jest w Samaryi; oto jest na winnicy Nabotowej, do której szedł, aby ją posiadł. I rzeczesz do niego, mówiąc: Tak mówi Pan: Azaś nie zabił i nie posiadł? Powiedzże mu, mówiąc: Tak mówi Pan: Tak jako psy lizali krew Nabotowę, tak też pewnie psy będą lizać krew twoję." 1 Krl 21,17–19 (Biblia Gdańska). „Książęta jej w pośrodku jej są jako wilki chwytające łup, wylewający krew, tracący dusze, udawający się za zyskiem." Ez 22,27 (Biblia Gdańska). „Przetoż mówię: Słuchajcie przedniejsi w Jakóbie, i wodzowie domu Izraelskiego! izali wy nie macie być powiadomi sądu? Ale oni nienawidzą dobrego, a miłują złe; odzierają lud z skóry ich, i mięso ich z kości ich; A jedzą mięso ludu mojego, a skórę ich z nich zdzierają,i kości ich łamią, i rąbią je jako do garnca, a jako mięso do kotła." Mi 3,1–3 (Biblia Gdańska). „Schodzą się królowie ziemscy, a książęta radzą społem przeciwko Panu, i przeciw pomazańcowi jego, mówiąc: Potargajmy związki ich, a odrzućmy od siebie powrozy ich. Ale ten, który mieszka w niebie, śmieje się; Pan szydzi z nich." Ps 2,2–4 (Biblia Gdańska). „Gdy więc odejmie się sprawiedliwość, czymże są królestwa, jeśli nie wielkimi rozbojami?" Augustyn, *Państwo Boże* 4.4, przeł. Marcus Dods, w: *Nicene and Post-Nicene Fathers*, seria 1, t. 2, red. Philip Schaff (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1887) (przetłumaczone z angielskiego, NPNF1 2). „Nie śmiem złożyć ofiary, jeśli zamierzasz być obecny." Ambroży z

Mediolanu, List 51.13, do cesarza Teodozjusza, przeł. H. de Romestin, w: *Nicene and Post-Nicene Fathers*, seria 2, t. 10, red. Philip Schaff i Henry Wace (New York: Christian Literature Publishing, 1896) (przetłumaczone z angielskiego, NPNF2 10).

18

„A ujrzawszy Szymon, że przez wkładanie rąk apostolskich był dawany Duch Święty, przyniósł im pieniądze. Mówiąc: Dajcie i mnie tę moc, aby ten, na któregokolwiek bym ręce włożył, wziął Ducha Świętego. I rzekł mu Piotr: Pieniądze twoje niech z tobą będą na zginienie, żeś mniemał, żeby dar Boży miał być za pieniądze nabywany. Nie masz w tej rzeczy cząstki, ani losu, gdy serce twoje nie jest proste przed obliczem Bożem." Dz 8,18–21 (Biblia Gdańska). „Synu człowieczy! prorokuj przeciwko pasterzom Izraelskim, prorokuj, a mówi do tych pasterzy: Tak mówi panujący Pan: Biada pasterzom Izraelskim, którzy sami siebie pasą! Izali pasterze trzody paść nie mają? Tłustość jadacie, a wełną się przyodziewacie, to, co jest tłustego zabijacie, a trzody nie pasiecie; Słabych nie posilacie, a chorego nie leczycie, i złamanego nie zawiązujecie, a zapłoszonego nie przywodzicie, ani zgubionego nie szukacie, owszem, nad nimi surowie i srodze panujecie." Ez 34,2–4 (Biblia Gdańska). „Przedniejsi jego sądzą według darów, a kapłani jego za zapłatę uczą, a prorocy jego za pieniądze prorokują; a przecie na Panu polegają, mówiąc: Izali nie jest Pan w pośrodku nas? Nie przyjdzieć na nas nic złego." Mi 3,11 (Biblia Gdańska). „Paście trzodę Bożą, która jest między wami, doglądając jej nie poniewolnie, ale dobrowolnie; nie dla sprośnego zysku, ale ochotnym umysłem: Ani jako panując nad dziedzictwem Pańskiem, ale wzorami będąc trzody." 1 P 5,2–3 (Biblia Gdańska). „Albowiem biskup ma być bez nagany, jako szafarz Boży, nie sam sobie się podobający, nie gniewliwy, nie pijanica wina, nie bitny, nie szukający zysku sprośnego..." Tt 1,7 (Biblia Gdańska). „Tedy wszedł Jezus do kościoła Bożego, i wygnał wszystkie sprzedawające i kupujące w kościele, a stoły tych, co pieniędzmi handlowali, i stołki sprzedawających gołębie poprzewracał, I rzekł im: Napisano: Dom mój dom modlitwy nazwany będzie; aleście wy uczynili z niego jaskinię zbójców." Mt 21,12–13 (Biblia Gdańska). „Ponieważ wielu zaliczonych do duchowieństwa, idąc za chciwością i żądzą zysku, zapomniało o Bożym Piśmie, które mówi: «Pieniędzy swoich nie dał na lichwę», i pożyczając pieniądze, żąda setnej części sumy [jako miesięcznego procentu], święty i wielki Synod uznaje za słuszne, aby jeśli po tym postanowieniu ktokolwiek zostanie przyłapany na pobieraniu lichwy, czy to dokonuje tego w tajnej transakcji, czy w inny sposób, jak przez żądanie całości i połowy, czy przez użycie jakiegokolwiek innego wybiegu dla brudnego zysku, został złożony z duchowieństwa, a jego imię wykreślone z listy." Sobór Nicejski I (325), kanon 17, przeł. Henry R. Percival, w: *Nicene and Post-Nicene Fathers*, seria 2, t. 14, red. Philip Schaff i Henry Wace (New York: Christian Literature Publishing, 1900) (przetłumaczone z angielskiego, NPNF2 14). „Jeśli jakiś biskup udziela święceń za pieniądze i wystawia na sprzedaż łaskę, której sprzedać nie można, i za pieniądze wyświęca biskupa, chorepiskopa, prezbitera lub diakona albo kogoś innego spośród zaliczonych do duchowieństwa; albo za pieniądze ustanawia zarządcę, urzędnika prawnego lub opiekuna, albo w ogóle jakiegokolwiek innego duchownego dla osobistego brudnego zysku – [niech] ten, kto się tego podjął i został przekonany o winie, utraci swoją osobistą godność..." Sobór Chalcedoński (451), kanon 2, w: *Decrees of the Ecumenical Councils*, red. Norman P. Tanner, t. 1 (London: Sheed & Ward; Washington, DC: Georgetown University Press, 1990), w postaci zamieszczonej na papalencyclicals.net (przetłumaczone z angielskiego). (W tekście internetowym jest „led him" zamiast „let him"; poprawiono w nawiasie kwadratowym.)

19

„A proszę was, bracia! przez imię Pana naszego, Jezusa Chrystusa, abyście toż mówili wszyscy, a iżby nie były między wami rozerwania, ale abyście byli spojeni jednakim umysłem i jednakiem zdaniem." 1 Kor 1,10 (Biblia Gdańska). „Nie tylko za tymi proszę, lecz i za onymi, którzy przez słowo ich uwierzą w mię; Aby wszyscy byli jedno, jako ty, Ojcze! we mnie, a ja w tobie; aby i oni w nas jedno byli, aby świat uwierzył, żeś ty mię posłał." J 17,20–21 (Biblia Gdańska). „Starając się, abyście zachowali jedność ducha w związce pokoju. Jedno jest ciało i jeden duch, jako też jesteście powołani w jednej nadziei powołania waszego. Jeden Pan, jedna wiara, jeden chrzest; Jeden Bóg i Ojciec wszystkich, który jest nade wszystko i po wszystkich, i we wszystkich was." Ef 4,3–6 (Biblia Gdańska). „Gdyż jeszcze cielesnymi jesteście. Bo ponieważ między wami jest zazdrość i swary, i rozterki, azażeście nie cieleśni i według człowieka nie chodzicie?" 1 Kor 3,3 (Biblia Gdańska). „Dlaczego są wśród was spory i wzburzenia, podziały, schizmy i wojny? ... Dlaczego dzielimy i rozdzieramy na kawałki członki Chrystusa i wszczynamy spór przeciwko własnemu ciału, i doszliśmy do takiego szaleństwa, że zapominamy, iż «jesteśmy członkami jedni drugich»?" Klemens Rzymski, *Pierwszy list do Koryntian*, rozdz. 46, w: *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts i James Donaldson, t. 1 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885) (przetłumaczone z angielskiego, ANF 1). „Nie może już mieć Boga za Ojca ten, kto nie ma Kościoła za matkę." Cyprian z Kartaginy, *O jedności Kościoła*, par. 6, przeł. Ernest Wallis, w: *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts i James Donaldson, t. 5 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1886) (przetłumaczone z angielskiego, ANF 5). „... szata Pana Jezusa Chrystusa wcale nie jest dzielona ani krojona, lecz otrzymują ją jako całą szatę i posiadają jako nienaruszoną i niepodzieloną suknię ci, którzy rzucają losy o szatę Chrystusa..." Cyprian z Kartaginy, *O jedności Kościoła*, par. 7, przeł. Ernest Wallis, w: *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts i James Donaldson, t. 5 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1886) (przetłumaczone z angielskiego, ANF 5).

20

„Wszelki tedy, który by mię wyznał przed ludźmi, wyznam go Ja też przed Ojcem moim, który jest w niebiesiech; A kto by się mnie zaparł przed ludźmi, zaprę się go i Ja przed Ojcem moim, który jest w niebiesiech." Mt 10,32–33 (Biblia Gdańska). „Tedy was podadzą w udręczenie, i będą was zabijać, i będziecie w nienawiści u wszystkich narodów dla imienia mego. A tedy wiele się ich zgorszy, a jedni drugich wydadzą, i jedni drugich nienawidzieć będą." Mt 24,9–10 (Biblia Gdańska). „A Piotr rzekł: Człowiecze! nie wiem, co mówisz; a zatem zaraz, gdy on jeszcze mówił, kur zapiał. A Pan obróciwszy się, spojrzał na Piotra. I wspomniał Piotr na słowo Pańskie, jako mu był powiedział: Iż pierwej niż kur zapieje, trzykroć się mnie zaprzesz. A Piotr wyszedłszy precz, gorzko płakał." Łk 22,60–62 (Biblia Gdańska). „A sprawiedliwy z wiary żyć będzie; a jeźliby się kto schraniał, nie kocha się w nim dusza moja. Lecz my nie jesteśmy z tych, którzy się schraniają ku zginieniu, ale z tych, którzy wierzą ku pozyskaniu duszy." Hbr 10,38–39 (Biblia Gdańska). „Znam uczynki twoje i gdzie mieszkasz, to jest, gdzie jest stolica szatańska, a iż trzymasz imię moje i nie zaprzałeś się wiary mojej, i w one dni, w które Antypas, świadek mój wierny, zabity jest u was, gdzie szatan mieszka." Ap 2,13 (Biblia Gdańska). „Natychmiast przy pierwszych słowach grożącego wroga największa liczba braci zdradziła swoją wiarę i została powalona nie przez natarcie prześladowania, lecz sama się powaliła przez dobrowolny upadek." Cyprian z Kartaginy, *O upadłych*, par. 7, przeł. Ernest Wallis, w: *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts i James Donaldson, t. 5 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1886) (przetłumaczone z angielskiego, ANF 5). „Nie czekali nawet, aż zostaną pojmani, zanim weszli na górę, ani aż zostaną przesłuchani, zanim się zaparli. Sami z własnej woli pobiegli na rynek..." Cyprian z Kartaginy, *O*

upadłych, par. 8, przeł. Ernest Wallis, w: *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts i James Donaldson, t. 5 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1886) (przetłumaczone z angielskiego, ANF 5).

Zapis rzymskiego namiestnika (starożytne źródło niechrześcijańskie)

„Tych, którzy zaprzeczali, że są lub byli chrześcijanami, gdy wzywali bogów słowami przeze mnie podyktowanymi, składali modlitwę z kadzidłem i winem przed twoim wizerunkiem, który kazałem w tym celu przynieść wraz z posągami bogów, a ponadto złorzeczyli Chrystusowi – do czego, jak mówią, nie można zmusić tych, którzy są prawdziwie chrześcijanami..." Pliniusz Młodszy, *Listy* 10.96, do cesarza Trajana (ok. 112 r. n.e.), przekład angielski opublikowany przez Jamesa J. O'Donnella, Georgetown University, faculty.georgetown.edu/jod/texts/pliny.html (tłumacz niewymieniony na stronie) (przetłumaczone z angielskiego).

21

„Gdy kto słucha słowa o tem królestwie, a nie rozumie, przychodzi on zły i porywa to, co wsiano w serce jego; tenci jest on, który podle drogi posiany jest." Mt 13,19 (Biblia Gdańska). „A którzy podle drogi, ci są, którym się rozsiewa słowo; ale gdy usłyszeli, zaraz przychodzi szatan, a wybiera słowo wsiane w serca ich." Mk 4,15 (Biblia Gdańska). „Jeźli tedy zakryta jest Ewangielija nasza, zakryta jest przed tymi, którzy giną. W których bóg świata tego oślepił zmysły, to jest w niewiernych, aby im nie świeciła światłość Ewangielii chwały Chrystusowej, który jest wyobrażeniem Bożem." 2 Kor 4,3–4 (Biblia Gdańska). „Dlategośmy chcieli przyjść do was (zwłaszcza ja Paweł) i raz, i drugi; ale nam przekaził szatan." 1 Tes 2,18 (Biblia Gdańska). „Lecz się im sprzeciwił Elimas, on czarnoksiężnik, (albowiem się tak wykłada imię jego), starając się, jakoby starostę od wiary odwrócił:" Dz 13,8 (Biblia Gdańska). „I rzekł do mnie: Nie bój się Danijelu! bo od pierwszego dnia, jakoś przyłożył serce twoje ku wyrozumieniu i trapiłeś się Bogiem twoim, wysłuchane są słowa twoje, a jam przyszedł dla słów twoich. Lecz książę królestwa Perskiego sprzeciwiał mi się przez dwadzieścia dni i jeden, aż oto Michał, jeden z przedniejszych książąt, przyszedł mi na pomoc; przetożem ja tam został przy królach Perskich. Alem przyszedł, abym ci oznajmił, co ma przyjść na lud twój w ostateczne dni; bo jeszcze widzenie będzie o tych dniach." Dn 10,12–14 (Biblia Gdańska).

22

Słowo „Kościół" oznacza tu nie tylko zorganizowane Kościoły, lecz także poszczególnych wierzących, z których każdy z osobna jest częścią ciała Chrystusa. „Albowiem jako ciało jedno jest, a członków ma wiele, ale wszystkie członki ciała jednego, choć ich wiele jest, są jednym ciałem: tak i Chrystus. Albowiem przez jednego Ducha my wszyscy w jedno ciało jesteśmy ochrzczeni, bądź Żydowie, bądź Grekowie, bądź niewolnicy, bądź wolni, a wszyscy napojeni jesteśmy w jednego Ducha." 1 Kor 12,12–13 (Biblia Gdańska). „Lecz wy jesteście ciałem Chrystusowym i członkami, każdy z osobna." 1 Kor 12,27 (Biblia Gdańska). „Tak wiele nas jest jednem ciałem w Chrystusie, aleśmy z osobna jedni drugich członkami." Rz 12,5 (Biblia Gdańska). „I wszystko poddał pod nogi jego, a onego dał za głowę nad wszystkim kościołowi, Który jest ciałem jego i pełnością tego, który wszystko we wszystkich napełnia." Ef 1,22–23 (Biblia Gdańska). „On też jest głową ciała, to jest kościoła, który jest początkiem i pierworodnym z umarłych, aby on między wszystkimi przodkował;" Kol 1,18 (Biblia Gdańska). „I wy jako żywe kamienie budujcie się w dom duchowny, w kapłaństwo święte, ku ofiarowaniu duchowych ofiar, przyjemnych Bogu przez Jezusa Chrystusa." 1 P 2,5 (Biblia Gdańska).

Wczesny Kościół

„Gdziekolwiek ukaże się biskup, tam niech będzie i rzesza [ludu]; tak jak gdziekolwiek jest Jezus Chrystus, tam jest Kościół katolicki." Ignacy Antiocheński, *List do Smyrneńczyków*, rozdz. 8, w: *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts i James Donaldson, t. 1 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885) (przetłumaczone z angielskiego, ANF 1).

23

„Albowiem, jeźli ty tak cale milczeć będziesz na ten czas, ulżenie i wybawienie przyjdzie Żydom skąd inąd, ale ty i dom ojca twego zginiecie; a któż wie, jeźliś nie dla tego czasu dostąpiła królestwa?" Est 4,14 (Biblia Gdańska). „A z synów Isascharowych, umiejących rozeznawać czasy, tak iż wiedzieli, co kiedy czynić miał Izrael..." 1 Krn 12,32 (Biblia Gdańska). „...Obłudnicy! postawę nieba rozsądzić umiecie, a znamion tych czasów nie możecie." Mt 16,3 (Biblia Gdańska). „Wołaj wszystkiem gardłem, nie zawściągaj; wynoś głos swój jako trąba, a opowiedz ludowi mojemu przestępstwa ich, a domowi Jakóbowemu grzechy ich;" Iz 58,1 (Biblia Gdańska). „Synu człowieczy! Dałem cię stróżem domowi Izraelskiemu, abyś słysząc słowo z ust moich napomniał ich odemnie." Ez 3,17 (Biblia Gdańska). „Ale jeźliby stróż ujrzał miecz przychodzący, a nie zatrąbiłby w trąbę, a luduby nie przestrzegł, i przyszedłby miecz, i zniósłby którego z nich, takowy będzie w nieprawości swojej zachwycony; ale krwi jego z ręki onego stróża szukać będę." Ez 33,6 (Biblia Gdańska).

24

Polecenie Chrystusa, by pisać do Kościołów

„...Jam jest Alfa i Omega, on pierwszy i ostatni; a co widzisz, napisz w księgi i poślij siedmiu zborom, które są w Azyi, do Efezu i do Smyrny, i do Pergamu, i do Tyjatyru, i do Sardów, i do Filadelfii, i do Laodycei." Ap 1,11 (Biblia Gdańska). Jest to najmocniejszy odnośnik w tej kwestii, że sam Chrystus nakazuje, aby pisma były posyłane do poszczególnych Kościołów w jednym regionie, wymienionych jeden po drugim. Sam Chrystus zaznacza, że nie wszystkie przesłania muszą być kierowane do całego Kościoła powszechnego, lecz że pewne szczególne przesłania są potrzebne pewnym Kościołom w pewnych miejscach i w pewnych czasach. „Kto ma uszy, niechaj słucha, co Duch mówi zborom..." Ap 2,7 (Biblia Gdańska). Ten werset Pisma Świętego pokazuje, że list skierowany do jednego Kościoła nadal przemawia w pewnych sprawach do wszystkich Kościołów. Poprzedni odnośnik do Ap 1,11 zaznacza, że niektóre przesłania są przeznaczone dla konkretnych Kościołów w konkretnych miejscach i w konkretnych czasach. Ten odnośnik dowodzi, że choć nakaz z Ap 1,11 obowiązuje, pozostałe Kościoły nadal mogą być pouczane w wierze przez nauczanie skierowane do konkretnych Kościołów, do których kierowane są przesłania z Ap 1,11. „Aniołowi zboru Efeskiego napisz..." Ap 2,1 (Biblia Gdańska). Tu Chrystus zwraca się do jednego Kościoła. Chrystus daje ostateczny wzór, za którym wszyscy mamy iść, także ci z nas, którzy przyjęli święcenia. Dlatego niektóre pisma będą skierowane do poszczególnych, pojedynczych Kościołów.

Listy apostolskie do Kościołów według regionów

„Napisawszy to przez rękę ich: Apostołowie i starsi, i bracia tym, którzy są w Antyjochyi i w Syryi, i w Cylicyi, braciom którzy są z pogan, zdrowia życzymy..." Dz 15,23 (Biblia Gdańska). Dowodzi to faktu, że Sobór Jerozolimski kierował listy do określonych regionów, a biskup przyjmuje tutaj tę praktykę. „A gdy chodzili po

miastach, podawali im ku chowaniu ustawy, które były postanowione od Apostołów i starszych, którzy byli w Jeruzalemie. A tak się zbory utwierdzały w wierze i przybywało ich w liczbie na każdy dzień." Dz 16,4–5 (Biblia Gdańska). Dz 16,4–5 jest dopełnieniem Dz 15,23. Dz 15,23 ukazuje Sobór Jerozolimski piszący list do Kościołów określonego regionu. Dz 16,4 i 5 ukazują, że te same postanowienia były następnie zanoszone od miasta do miasta i przekazywane Kościołom. I zapisano, że skutkiem tego Kościoły umacniały się w wierze i rosły w liczbę. Postanowienia wydane przez Sobór Jerozolimski nie pozostały w Jerozolimie. Zostały rzeczywiście zaniesione do Kościołów, którym miały zostać przekazane. Kościoły, które otrzymały te przesłania, zostały nakarmione i utwierdzone w wierze oraz rosły w liczbę. Taki jest cel pism regionalnych do Kościołów Dziesięciu królestw. W istocie te dwa wersety pokazują, że list regionalny, odczytany na głos zgromadzonym Kościołom, przyniósł skutek. „A gdy ten list u was przeczytany będzie, sprawcie to, aby też był w Laodyceńskim zborze przeczytany; a ten, który jest pisany z Laodycei i wy też przeczytajcie." Kol 4,16 (Biblia Gdańska). Ten werset Pisma Świętego pokazuje, że listy apostolskie, które były skierowane do jednego Kościoła, były następnie przekazywane sąsiednim Kościołom. „Poprzysięgam was przez Pana, aby ten list przeczytany był wszystkim braciom świętym." 1 Tes 5,27 (Biblia Gdańska). Ten odnośnik ukazuje, że szczególne przesłanie może wymagać przekazania konkretnemu Kościołowi w konkretnym miejscu, a zarazem mieć zastosowanie do reszty Kościoła rozproszonego w Dziesięciu królestwach i mieć równe znaczenie, choć może nie tak pilne, jak dla Kościoła, do którego jest skierowane.

Listy do Kościołów w diasporze

„Piotr, Apostoł Jezusa Chrystusa, przychodniom rozproszonym w Poncie, w Galacyi, w Kapadocyi, w Azji i w Bitynii..." 1 P 1,1 (Biblia Gdańska). Ten werset Pisma Świętego ilustruje, że nie wszyscy wierzący uczestniczą w nabożeństwach i że niektórzy są rozproszeni po społecznościach, w których żyją. Ci ludzie, jako wierzący w Jezusa Chrystusa, naszego Pana i Zbawiciela, są w równym stopniu częścią ciała Chrystusa, jak ci, którzy są na nabożeństwach. I to jest główny powód, dla którego biskup kieruje przesłania do „Kościołów w diasporze". Duch Święty jest w każdym wierzącym. Kto twierdzi inaczej, bluźni przeciwko Duchowi Świętemu. „Jakób, sługa Boży i Pana Jezusa Chrystusa, dwunastu pokoleniom, które są w rozproszeniu, zdrowia życzy." Jk 1,1 (Biblia Gdańska). Jest to przykład zwrócenia się do Kościoła powszechnego rozproszonego po całym globie w diasporze. Jest to przesłanie powszechne do całego Kościoła. Odwołuje się do dwunastu pokoleń, podczas gdy w Uczonym w Piśmie Królestwa przesłania są kierowane do Dziesięciu królestw. Niemniej ustanawia ono precedens zwracania się do Kościołów na całym świecie. Precedens zwracania się konkretnie do Kościołów w danym regionie został już ustanowiony w poprzednich przypisach.

Wczesny Kościół: listy kierowane od Kościoła do Kościoła

„Kościół Boży, który przebywa w Rzymie, do Kościoła Bożego przebywającego w Koryncie, do powołanych i uświęconych wolą Bożą przez Pana naszego Jezusa Chrystusa: Łaska wam i pokój od wszechmogącego Boga przez Jezusa Chrystusa niech się pomnożą." Klemens Rzymski, *Pierwszy list do Koryntian*, pozdrowienie, w: *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts i James Donaldson, t. 1 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885) (przetłumaczone z angielskiego, ANF 1). „Kościół Boży, który przebywa w Smyrnie, do Kościoła Bożego przebywającego w Filomelium i do wszystkich wspólnot świętego i katolickiego Kościoła w każdym miejscu: Miłosierdzie, pokój i miłość od Boga Ojca i Pana naszego Jezusa Chrystusa niech się pomnożą." *Męczeństwo*

Polikarpa, pozdrowienie, w: *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts i James Donaldson, t. 1 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885) (przetłumaczone z angielskiego, ANF 1).

25

„Także przed starosty i przed króle wodzeni będziecie dla mnie, na świadectwo przeciwko nim i poganom." Mt 10,18 (Biblia Gdańska). „I rzekł Natan do Dawida: Tyś jest tym mężem...." 2 Sm 12,7 (Biblia Gdańska). „Bo Jan mówił Herodowi: Nie godzi się mieć żony brata twego." Mk 6,18 (Biblia Gdańska). „A ujrzawszy Achab Elijasza, rzekł Achab do niego: Azaż nie ty jesteś, który czynisz zamięszanie w Izraelu? Na co mu odpowiedział: Nie jać czynię zamięszanie w Izraelu, ale ty i dom ojca twego, gdyż opuściwszy rozkazania Pańskie naśladujecie Baalów." 1 Krl 18,17–18 (Biblia Gdańska). „Przetoż o królu! rada moja niech ci się podoba, a grzechy twoje przerwij sprawiedliwością, a nieprawości twoje miłosierdziem nad utrapionym, owa snać stanie się przedłużenie pokoju twego." Dn 4,27 (Biblia Gdańska). „Oto cię dziś postanawiam nad narodami i nad królestwami, abyś wykorzeniał, i psuł, i wytracał, i obalał, i abyś budował i szczepił." Jr 1,10 (Biblia Gdańska). „A gdy on rzecz czynił o sprawiedliwości i o powściągliwości, i o przyszłym sądzie, uląkł się Feliks i odpowiedział: Już teraz odejdź, a gdy czas upatrzę, każę cię zawołać." Dz 24,25 (Biblia Gdańska). „Zatem Agrypa rzekł do Pawła: Mało byś mnie nie namówił, żebym został chrześcijaninem. Ale Paweł rzekł: Życzyłbym od Boga, aby i w mału, i w wielu, nie tylko ty, ale i wszyscy, którzy mię dziś słuchają, stali się takimi, jakim i ja jest, oprócz tych związek." Dz 26,28–29 (Biblia Gdańska). „Tedy odpowiadając Piotr i Apostołowie, rzekli: Więcej trzeba słuchać Boga, niż ludzi." Dz 5,29 (Biblia Gdańska). „Nie śmiem złożyć ofiary, jeśli zamierzasz być obecny." Ambroży z Mediolanu, List 51.13, do cesarza Teodozjusza, przeł. H. de Romestin, w: *Nicene and Post-Nicene Fathers*, seria 2, t. 10, red. Philip Schaff i Henry Wace (New York: Christian Literature Publishing, 1896) (przetłumaczone z angielskiego, NPNF2 10).

Wczesny Kościół

„Do cesarza Tytusa Eliusza Hadriana Antonina Piusa Augusta Cezara i do jego syna Werysyma Filozofa, i do Lucjusza Filozofa, naturalnego syna Cezara i przybranego syna Piusa, miłośnika nauki, i do świętego Senatu wraz z całym ludem rzymskim, ja, Justyn, syn Priskusa i wnuk Bakchejusza, pochodzący z Flawii Neapolis w Palestynie, przedstawiam to wystąpienie i prośbę w imieniu tych ze wszystkich narodów, którzy są niesprawiedliwie nienawidzeni i bezmyślnie znieważani, sam będąc jednym z nich." Justyn Męczennik, *Pierwsza apologia*, rozdz. 1, w: *The Ante-Nicene Fathers*, red. Alexander Roberts i James Donaldson, t. 1 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885) (przetłumaczone z angielskiego, ANF 1).

26

„Tedy mi odpowiedział Pan, mówiąc: Napisz widzenie, a napisz rzetelnie na tablicach, aby je prędko czytelnik przeczytał," Ha 2,2 (Biblia Gdańska). „Zdało się też i mnie, którym tego wszystkiego z początku pilnie doszedł, tobie to porządnie wypisać..." Łk 1,3 (Biblia Gdańska). „Wszystko się niech dzieje przystojnie i porządnie." 1 Kor 14,40 (Biblia Gdańska).

27

„Nie powstanie świadek jeden przeciwko człowiekowi w jakiejkolwiek nieprawości, albo w jakimkolwiek grzechu ze wszystkich grzechów, któremi by kto zgrzeszył; w uściech dwóch świadków, albo w uściech trzech świadków stanie

każde słowo.” Pwt 19,15 (Biblia Gdańska). „Trzeci to już raz idę do was. W ustach dwóch lub trzech świadków stanie każde słowo.” 2 Kor 13,1 (Biblia Gdańska). „Ale jeźli cię nie usłucha, przybierz do siebie jeszcze jednego albo dwóch, aby w uściech dwóch albo trzech świadków stanęło każde słowo.” Mt 18,16 (Biblia Gdańska). „A cić byli zacniejsi nad one, co byli w Tesalonice, którzy przyjęli słowo Boże ze wszystką ochotą, na każdy dzień rozsądzając Pisma, jeźliby się tak miało.” Dz 17,11 (Biblia Gdańska). „Wszystkiego doświadczajcie, a co jest dobrego, tego się trzymajcie.” 1 Tes 5,21 (Biblia Gdańska).